

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KADINLARA UYGULANAN ŞİDDET TÜRLERİNİN
DEPRESYONA ETKİSİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Adnan ÜNSAL

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kemal ER

İSTANBUL – 2019

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Adnan ÜNSAL
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Kadınlara Uygulanan Şiddet Türlerinin Depresyona Etkisi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 10/07/2019
- SAYFA SAYISI** : 99
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Kemal ER
- DİZİN TERİMLERİ** : Kadına Şiddet, Şiddet, Şiddet Türleri, Depresyon
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmada, Türkiye’de ve Dünya’da problemi olan kadınlara uygulanan şiddetin araştırılması ve kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi araştırılmaktadır. Araştırma sonucunda, uygulanan şiddetin depresyon düzeyi üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sebeple şiddet türleri ile depresyon arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.
- Depresyon düzeyine en çok etki eden şiddet türünün Fiziksel Şiddet olduğu saptanmıştır. Depresyon düzeyine etki etme durumuna göre sırayla; Fiziksel şiddet, Cinsel, Psikolojik şiddet, Ekonomik şiddet olduğu belirlenmiştir
- DAĞITIM LİSTESİ** :
1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 2. YÖK ulusal tez merkezine

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KADINLARA UYGULANAN ŞİDDET TÜRLERİNİN
DEPRESYONA ETKİSİ**

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Adnan ÜNSAL

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Kemal ER

İSTANBUL – 2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Adnan ÜNSAL

...../...../2019

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Adnan ÜNSAL' in Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından İşletme Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

(Danışman)

Üye

Üye

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 2019

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yaşadığımız dönemde bütün kültür ve ülkelerde yer alan şiddet, kişilere tüm yönleriyle zararlı olan (ruhsal, bedensel) davranışların sergilenmesi ve yine şiddetin uygulandığı bireylere cinsel, bedensel ve ruhsal yönden zarar veren davranışlar olarak açıklanmaktadır. Onaylanmayan davranışları barındıran şiddet, sivil çatışma ve savaşlar da dahil olmak üzere, bireylerin birbirleri arasında ya da kişinin özüne göre değişen bir geniş çerçevede görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye’de ve Dünya’da problemi olan kadınlara uygulanan şiddetin ve kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya Okyanus Koleji şubelerinde görev yapan kadın personeller katılmıştır. Araştırma 150 şiddet gören evli kadın personel üzerinden iletmiştir. Değerlendirmeye katılan 150 bayanın %25,3 ü 18-30 yaş arasında, %41,3 ü 31-40 yaş aralığında ve %33,3 ü 40+ üzerindedir. Araştırmada şiddetle ilgili anket soruları ve Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak şiddet türleri ve depresyon üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda, uygulanan şiddetin depresyon düzeyi üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Bu sebeple şiddet türleri ile depresyon arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Depresyon düzeyine en çok etki eden şiddet türünün Fiziksel Şiddet olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırma depresyon düzeyine etki etme durumuna göre sırayla; Fiziksel şiddet, Cinsel, Psikolojik şiddet, Ekonomik şiddet olduğu belirlenmiştir. Yaş ile şiddet türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Şiddet türündeki 1 birim artışın depresyonda 0,092’lik bir artışa neden olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Şiddet, Şiddet, Şiddet Türleri, Depresyon

SUMMARY

Violence, which is common in all races and cultures in all areas of social life today, is defined as physical, emotional and sexual behavior that harms individuals physically or psychologically. Violence involving unacceptable behavior takes place in a wide range of characteristics, including in civil conflicts and wars, between individuals or with the individual's self-changing characteristics.

In this study, the effects of violence against women in Turkey and in the world who have problems of depression and violence against women are investigated. Female staff working in the branches of Okyanus College participated in the study. The research has been announced on 150 married women who have been subjected to violence. Of the 150 women participating in the assessment, 25.3 % were between the ages of 18-30 and 41.3% were between the ages of 31-40 and 33.3% were over 40 years old. In the study, it was tried to determine the types of violence and its effect on depression by using survey questions about violence and Beck depression scale.

As a result of the study, it was found that violence applied had an effect on the level of depression. Therefore, it was found that there is a relationship between the types of violence and depression. The research according to the level of effect on depression were determined in order as following: physical, sexual, psychological and economic violence. It was determined that there was no significant relationship between age and types of violence. It was found that 1 unit increase in type of violence caused an increase of 0.092 in depression.

Key words: Violence Against Women, Violence, Types of Violence, Depression

İÇİNDEKİLER LİSTESİ

	SAYFA
ÖZET.....	ii
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER LİSTESİ	iv
KISALTMALAR LİSTESİ	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ÖNSÖZ.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM:	3
ŞİDDETİN KAYNAĞI OLARAK SALDIRGANLIK	3
1.1. ŞİDDET	3
1.1.1. Şiddet Döngüsü.....	4
1.2. ŞİDDETİN KAYNAĞI: SALDIRGANLIK	5
1.2.1. İçgüdüsel Bir Davranış Olarak Saldırganlık	5
1.2.2. Nöro - Fizyolojik Hasar Olarak Saldırganlık	7
1.2.3. Öğrenilmiş Bir Davranış Olarak Saldırganlık.....	7
1.3. ŞİDDETİN SINIFLANDIRILMASI	9
1.4. ŞİDDETİN TOPLUMSAL, KÜLTÜREL, PSİKOLOJİK YÖNLERİ	10
1.5. ŞİDDETİN ÖNLENMESİ.....	12
1.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET	13
1.7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	15
1.7.1. Dünya'da Durum	15
1.7.2. Dünyada Çapında İstatistiksel Veriler 'Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet' Veriler.....	18
1.7.3. Türkiye'de Durum	19
1.8. ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN ÖZELLİKLERİ	20

1.9. ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN ŞİDDETE KATLANMA NEDENLERİ.....	20
1.10. ŞİDDETE BAŞVURAN ERKEKLERİN ÖZELLİKLERİ.....	22
1.11. KADINA YÖNELİK ŞİDDET DEĞİŞKENLERİ	23
1.11.1. Biyolojik nedenler	23
1.11.2. Psikolojik Nedenler	24
1.11.3. Sosyal Nedenler	24
1.12. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ	24
1.12.1. Fiziksel Şiddet	24
1.12.2. Duygusal (Psikolojik) Şiddet	25
1.12.3. Cinsel Şiddet	26
1.13. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI	28
1.14. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR.....	30
1.14.1. Feminist Yaklaşım	30
1.14.2. Sosyal Öğrenme Kuramı	30
1.14.3. Psikolojik Yaklaşım.....	31
1.14.4. Stres ve Sistem Kuramı	31
1.14.5. Sosyo - Kültürel Yaklaşım.....	31
1.15. KADINLARIN ŞİDDET DENEYİMLERİ.....	32
1.16. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR:	35
1.17. KADINA ŞİDDETLE İLGİLİ KURUMLAR.....	37
1.17.1. Aile ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü	37
1.17.2. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.....	38
1.17.3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)	38
1.17.4. Dernek ve Vakıflar	38
1.17.5. Üniversiteler	38
1.18. KONUYLA İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	39

İKİNCİ BÖLÜM:

DEPRESYON VE KURAMSAL KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	44
2.1. DEPRESYON	44
2.2. DEPRESYON BELİRTİLERİ	44
2.3. DEPRESYON ÇEŞİTLERİ	46
2.3.1. Klinik Depresyon (Majör Depresif Bozukluk)	46
2.3.2. Atipik Özellikli Majör Depresif Bozukluk	46
2.3.3. Doğum Sonrası Depresyonu	47
2.3.4. Mevsimsel Duygu Durum Bozukluğu	47
2.3.5. Melankolik Özellikli Majör Depresyon	47
2.3.6. Psikotik Özellikli Majör Depresif Bozukluk	48
2.3.7. Katatonik Özellikli Majör Depresif Bozukluk	48
2.3.8. Distimik Bozukluk	48
2.4. DEPRESYONUN SINIFLANDIRILMASI	49
2.5. DEPRESYON İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

YÖNTEM VE TEKNİKLER	54
3.1. ÇALIŞMANIN MODELİ	54
3.2. ARAŞTIRMA AMACI	55
3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM	55
3.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	56
3.5. VARSAYIMLAR	56
3.6. HİPOTEZLER	56
3.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	57
3.7.1. Anket Formu (Ek-A)	57
3.7.2. Beck Depresyon Ölçeği	58
3.7.3. Ölçeği Çeviren(ler)	58
3.7.4. Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği	59

3.6.5. Ölçeğin Değerlendirilmesi.....	60
3.8. VERİLERİN TOPLANMASI.....	60
3.9. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	60
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:	
BULGULAR ve YORUM	62
4.1. SAHA UYGULAMA SONUÇLARI ve YORUMLAR	62
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKÇA.....	71
ANKET	
FORM.....	EK-1
BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ.....	EK-2
ÖZGEÇMİ-.....	EK-3

KISALTMALAR LİSTESİ

- AIDS** : Acquired Ummunode Eficiency Syndrome (Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu)
- CYBE** : Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar
- WHO** : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

TABLolar LİSTESİ

Sıra		No
Tablo - 1	: Duygu Durum Bozukluklarının Güncel Sınıflandırılması.....	50
Tablo - 2	: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımları.....	59
Tablo - 3	: Fiziksel Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları.....	59
Tablo - 4	: Duygusal Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları.....	60
Tablo - 5	: Ekonomik Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları.....	60
Tablo - 6	: Cinsel Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları.....	61
Tablo - 7	: Şiddet Türleri Ortalamaları.....	61
Tablo - 8	: Yaş ile Şiddet Türleri Arasındaki İlişki.....	62
Tablo - 9	: Katılımcıların Beck Depresyon Ölçeğine Göre Aldıkları Puan Değerlendirmesi Bilgilerinin Dağılımı.....	62
Tablo- 10	: Katılımcıların Yaşı ile Beck Depresyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması.....	63
Tablo- 11	: Şiddet Türleri ile Beck Depresyon Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sıra		No
Şekil - 1	: Kadına Şiddet Döngüsü.....	5
Şekil - 2	: Gelişmekte Olan Ülkelerde Kadınların Cinsiyeti Nedeniyle Yaşamları Boyunca Karşılaştığı Riskler.....	15

ÖNSÖZ

Şiddet kavramı, birey tarafından bir başka bireye her türlü fizyolojik ya da psikolojik zarar verme yoluyla gerçekleşen, onay görmeyen davranışları kapsamaktadır. Şiddet evde, okulda, işte kısacası yaşamın her yerinde görülmektedir. Şiddetin türü fark etmeksizin, şiddetin zemininde eşit olmayan güç bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet ise, aile de kadının bedensel ya da ruhsal durumunu ya da özgürlüğü yönünden tehlike oluşturan, karakterine ya da karakter gelişimine aşırı derecede zarar veren hareketlerdir. Kadına yönelik şiddetin bedensel, ekonomik, cinsel, ekonomik ve psikolojik çeşitleri de yer almaktadır.

Bu araştırmada, kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyon ile ilişkisi incelenmiştir. Bu araştırmanın yapılma nedeni günümüzde artan kadına yönelik şiddet olmaktadır. Araştırma kadına yönelik yapılan şiddet türleri örneklem bazında incelenerek çözüm önerileri bulunması ve şiddet kaynağının belirlenerek yapılabileceklerin belirlenmesidir üzerine yapılmaktadır.

Bu araştırmanın planlanması ve yürütülmesi aşamasında görüş ve deneyimlerini aktarmasının yanı sıra her türlü manevi destek ve ilgisini esirgemeyen **Dr. Öğr. Üyesi Kemal ER'** e teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tüm eğitim hayatımda maddi ve manevi her türlü desteği veren sevgili aileme çok teşekkür ederim.

Adnan ÜNSAL

GİRİŞ

Yaşadığımız dönemde bütün kültür ve ülkelerde yer alan şiddet, kişilere tüm yönleriyle zararlı olan (ruhsal, bedensel) davranışların sergilenmesi ve yine şiddetin uygulandığı bireylere cinsel, bedensel ve ruhsal yönden zarar veren davranışlar olarak açıklanmaktadır. Onaylanmayan davranışları barındıran şiddet, sivil çatışma ve savaşlar da dahil olmak üzere, bireylerin birbirleri arasında ya da kişinin özüne göre değişen bir geniş çerçevede görülmektedir.

Hayatın her alanında görülmekte olan şiddet, farklı yönleriyle (ailede suistimal, kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüz, yaşlılara suistimal vb.) karşımıza çıkmaktadır. Şiddet olarak herkesin ilk aklına gelen fiziksel şiddet olmaktadır. Fiziksel şiddet, karşı tarafa herhangi bir yaptırım için kaba kuvvetin kullanılmasıdır. Uygulanan fiziksel şiddet uygulanan kişiye psikolojik, duygusal yönden tahribatlara neden olmaktadır.

Bireye zarar verme, yaralama vb. amaçlarla gerçekleştirilen, karşı tarafa duygusal anlamda bir baskı kurma amacıyla çelişkisiz olarak sömürülmesi, tehlikeli bir durum yaratmak amacıyla kullanılmasına duygusal şiddet adı verilmektedir. Örneğin, şefkat, destek ve sevgi gibi duygusal gereksinimlerin savsaklanması, kadını arkadaşları ve âile bireyleri arasında sürekli aşağılamayı ve küçük düşürücü hareketler gerçekleştirmeyi içermektedir. Ekonomik şiddet, kaynakların ve maddiyatın kadına karşı yaptırım, göz dağı verme ve denetleme aracı olarak istikrarlı bir şekilde uygulanmasıdır. Ekonomik olarak sınırlı desteklemek, meslek hayatına engel olmak, kendisi iş hayatını bırakıp kadının kazancına el koymak vb. şekillerde görülmektedir. Cinselliğin bir bastırma, korkutma, denetim ve tehdit amacıyla kullanılmasına cinsel şiddet denilmektedir.¹

Toplumlarda ön plana fiziksel şiddet çıkmaktadır. Aslında araştırmalar öncelikli olarak kadınların duygusal şiddete maruz kaldığını göstermektedir. Duygusal şiddet gözle görülür bir şiddet türü olmadığından toplumlar tarafından fiziksel şiddet kadar önemli bir değere sahip olmamaktadır.

¹ Barış Işıoğlu, **Anksiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyo-Demografik Faktörler, Çift Uyumu ve Hastalıklarla İlişkisi**, T.C. Sağlık Bakanlığı, İstanbul, 2006, s.4 (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi)

Yapılan araştırmalar incelendiğinde şiddete maruz olan kadınların şiddetle karşılaştıkları ilk yerin aile ortamı olduğudur. Kadına şiddet sadece Türkiye’ de değil hemen hemen her toplumda görülmektedir. Kadına yönelik şiddet nedenleri toplumlar tarafından kadın kaynaklı olarak görülebilmektedir. Kadına yönelik şiddet hiçbir haklı gerekçesi olamayacak bir eylemdir. Bu eylem insan hakları ihlaline yol açmaktadır. Kadına yönelik şiddet türleri; fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik şiddet olabilmektedir. Ayrıca şiddeti eğitim düzeyi, aile yapısı, erken yaşta evlilik, ekonomik düzey, kültür, madde kullanımı vb. etkenlerin arttırdığı söylenebilmektedir.

Bu çalışmanın ana problemi, Türkiye’de ve Dünya’da problem olan kadınlara uygulanan şiddetin araştırılması ve ‘kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi’ araştırılmaktadır. Araştırmanın temel amacı; kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi: alışan kadın personellerin uğradıkları şiddet türlerinin belirlenmesi araştırılmaktadır. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde, *şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır.*

1. şiddete maruz kalan kadınların demografik özellikleri nelerdir?
2. şiddete maruz kalan kadınların uğradıkları şiddet türleri nelerdir?
3. şiddete maruz kalan kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi nedir?

Araştırma rneklem bazında uygulanmış şiddet türlerinin neler olduğunu belirleyerek çözüm sağlanması amacıyla yapılabilecekleri kapsamaktadır. Toplumsal açıdan günümüzde artan kadına yönelik şiddete çözüm bulunması hedeflenmektedir. Bilimsel açıdan, kadına yönelik şiddetin incelenmesi ve uygulanan şiddet türü ile depresyon arasında bir ilişkinin bulunup bulunmaması incelenmiştir.

Araştırmanın birinci bölümünde, şiddet, sınıflandırılması, toplumsal, kültürel, psikolojik yönleri, önlenmesi, kadına yönelik şiddet, tarihsel gelişimi, şiddete maruz kalan kadınların kişilik özellikleri, katlanma nedenleri, şiddete başvuran erkeklerin özellikleri, kadına yönelik şiddet değişkenleri, türleri, sonuçları, kadına yönelik kuramsal yaklaşımları kadınların şiddet deneyimleri, yürütülen çalışmalar ve konuyla ilgili yapılmış çalışmalar; ikinci blmde, depresyon ve kuramsal kavramsal erevesi, belirtileri, eşitleri, sınıflandırılması, leği, beck depresyon leği ve yapılmış çalışmalar; üçüncü blmde araştırmanın yöntem ve teknikleri aktarılmıştır. Dördüncü blmde, sonuç ve önerilere yer verilerek araştırılmaya son verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: ŞİDDETİN KAYNAĞI OLARAK SALDIRGANLIK

1.1. ŞİDDET

Şiddetin; Sosyal Bilimler Ansiklopedisi'nde şu şekilde açıklanmaktadır: "Kişisel veya grupsal amaçlar uğruna fiziksel baskı yöntemlerine başvurulması olarak tanımlanmaktadır." Sosyal Bilimler Ansiklopedisinde yapılmış olan bu açıklama neden ve amaç hakkında yeterli bilgiyi vermemektedir. Bu sebeple, araştırmada daha kapsamlı bir açıklama belirtiliyor: "Bir kişi veya topluluğun, fiziksel ve ahlaki bütünlüğüne, mülkiyetine, kültürel ve sembolik değerlerine karşı, herhangi bir birey, grup ya da örgütlü bütünlük tarafından verilen zarar veya fiziksel ya da psikolojik acı." Bu açıklamalar ışığında, karşı karşıya gelen çıkarları olan tarafların karşılıklı olan ilişkilerine dayandırılmaktadır.²

Şiddet tanımlarından da anlaşılmaktadır ki, kişiye karşı yapılan davranışın sonucunda kişide oluşturulan her türlü fiziksel ve duygusal etken şiddet olarak adlandırılmaktadır. Şiddette yapılan davranış kadar karşı tarafa uyandırılan etkide davranışın şiddet olarak tanımlanmasında belirleyicidir.

Şiddet "Sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama, büyük güç, haşinlik, rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme...".³

Dünya genelinde şiddet, çok ciddi bir problem olarak tanımlanmaktadır. Çok fazla tanıma sahip olan şiddeti Dünya Sağlık Örgütü; kasti olarak gerçekleştirilen, cinsel, fiziksel ve psikososyal sonuçlara neden olan toplum veya gruba karşı yapılan davranışlar olarak nitelendirmektedir.⁴

Şiddet, katı davranma ve kaba kuvvet uygulanması anlamına gelmekle birlikte, amaç bireyleri bastırmak, ürkütmek için yapılan hareket ya da çabalar olarak açıklanmaktadır.

² Doğu Ergil, "Şiddetin Kültürel Kökenleri", Bilim ve Teknik Dergisi, 2001, Sayı 399, 2001, s. 40

³ Ümit Cihan ATMAN, *Kadına Yönelik Şiddet*, Matus Yayınevi, Ankara, 2003, s.333

⁴ Milli Eğitim Bakanlığı, *Model Okul Uygulaması Etki Analizine ve Tavsiyelere Dair İzleme ve Değerlendirme Raporu*, Ankara, 2015, s.5

Şiddet, kaba davranma, sert davranışlar anlamına gelmek olarak açıklanmakta olup, şiddete dair olaylar ise, bireyleri bastırmak, ürkütmek için yapılan davranışlar ve buna yönelik olarak yapılan hamleler olarak tarif edilebilmektedir. Şiddet ekonomik, sosyal ve siyasi ya da bazı yönetimlerin var olmalarını ve yapılan şiddet davranışlarının ancak yine yapılacak olan şiddetle yok edilebileceğine yönelik görüşler çıkmıştır. Şiddeti olumlu olarak gösteren ve büyüten bazı görüşlerde bulunmaktadır. Ortadoğu'da ise din merkezli devlet sistemi içerisinde erkeklerin birinci sınıf, kadınların tüm haklardan mahrum bırakıldıkları görülmektedir. Ve bu sistemi korumak için kız çocuklarına yeteri kadar eğitim verilmemektedir.⁵

Şiddet kendini bireyleri zarar, sözlü kaba davranışlarda bulunmak, gurur kırmak, kaba kuvvet kullanmak şeklinde görülebildiği gibi huzursuzluk yaratmak, yıpratmak, hak yemek şekilde görülebilmektedir. Farklı bir ifadeyle şiddet nedeni sosyal iletişim denilebilmektedir.⁶

1.1.1. Şiddet Döngüsü

Şiddet farklı kategorilerde olabilmektedir. Örneğin, şiddete maruz kalmış kişi, şiddet uygulayan kişinin yakını olabilmektedir. Bu kategorileme de bireyin diğer bireye karşı ve karşılıklı, birkaç kişiden oluşan grupların birbirlerine karşı olan ve bireyin kendine uyguladığı şiddet olarak üç grup ifade edilebilir. Karşılıklı bireyler arası yapılan şiddete ailede erkek tarafından karısına uygulanan ve çocuklarına uygulanan şiddet olarak örnek verebiliriz.⁷

⁵ Dünyada Kadına Şiddet, www.dw.com/tr/dünyada-kadına-şiddet/a-2524133 (Erişim Tarihi: 12.07.2018)

⁶ Faruk Kocacık, **Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet**, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas, 2004, s. 11-12

⁷ Milli Eğitim Bakanlığı, a.g.e. s.5

Şekil-1. Kadına Şiddet Döngüsü⁸

1.2. ŞİDDETİN KAYNAĞI: SALDIRGANLIK

Yaşayan bir varlığa bilinçli bir şekilde, ruhen, duygu ve fiziki olarak zarar veren hareketleri barındıran hal saldırganlık olarak tanımlanmaktadır. Bu açıklama farklı yaklaşımlara göre, çevresel etmenlerden etkilenilerek mi sergilenildiği, istemsiz olma durumuna göre farklılaşmaktadır.⁹

1.2.1. İçgüdüsel Bir Davranış Olarak Saldırganlık

Freud, ortaya çıkardığı keşiflerini bulunduğu dönemdeki tanım ve biimsel tanım ve kelimelerle açıklamaktaydı. O, öğretmenlerinin maddeciliğinden

⁸ Mor Çatı Vakfı Resmi İnternet Sayfası, **Şiddet Döngüsü**, <https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu> (Erişim Tarihi: 02.05.2018)

⁹ Sevil Yavuz Gümüş, **Saldırganlık İle Aile İçi Şiddet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul, 2011, s. 61, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

uzaklaşmadan, insan tutkularını bir içgüdünün ürünleriymiş gibi sunarak bu tutkuları maskeleyenin bir çaresini bulması gerekmektedir. Kuramsal bir tour de force (olağanüstü güç ya da beceri gösterisi) ile bu durumu zeki bir şekilde gerçekleştirdi. Cinsellik (libido) kavramını o kadar kapsamlı bir hale getirdi ki, bütün birey şevkleri sadece bir içgüdünün sonucu olarak anlaşılabilirdi. Kıskançlık, zalimlik, sevgi, nefret, hırs, açgözlülük, kendini beğenmişlik, şefkat; tamamı bu bir şeyin biçimini kafada oluşturma işinin manevi baskısına sokulmuş ve kuramsal açıdan da özseverlik, ağız, makat ve üreme organları libidosunun çeşitli ifadesinin yücelmesi olarak ya da bu dışa dönük ifadelerle karşı tepkici biçimlenme süreci şeklinde belirtilmiştir.¹⁰

Bilim adamlarının savunularından yola çıkılarak, saldırganlığın doğal bir içgüdüsel bir davranış olduğu söylenebilmektedir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşilerinde fizyolojik ihtiyaçlar arasında yer almayan saldırganlık, ihtiyaç kuramcısı olan Murray tarafından belirlenen 20 temel ihtiyacın içerisinde (Kabul etme, zarardan kaçınma, başarı, küçük düşmeden kaçınma, dostluk, vericilik, saldırganlık, düzen, bağımsızlık, oyun ve eğlence, karşıt tepki kurma, reddetme, savunma, cinsellik, yüceltme, zevk, hükmetme, yardım alma, kendini sergileme, öğrenme) saldırganlık yer almaktadır. Lorenz'in kuramına göre, hayvanlarda dış çevre ne olursa olsun saldırganlık iç tepilere birikir. Eğer organizmada biriken saldırganlık hissi anlatım bulmazsa, birikmeye devam eder ve giderek saldırganlık dürtülerinin de artmasına neden olur. Kurama göre bir akvaryumda yalnız başına yüzen bir tropikal balık tüm temel gereksinimleri karşılanırsa bile giderek daha saldırganca davranacaktır. Örneğin bir hafta sonra balık saldırmaya daha eğilimli olacaktır. Öte yandan eğer saldırganlık yalnızca dış etmenlerce uyarılmış olsaydı, balık özellikle saldırgan olmayacaktı, çünkü rahat bir havuzda bir hafta geçirmiş olacaktır.¹¹

Yukarıdaki paragraflarda açıklandığı gibi, saldırganlık içgüdüsel bir davranış olarak adlandırılmıştır. Bahsedilen kuram ve kuramcılara göre saldırganlık içgüdüsel bir davranış olup, saldırganlık fiilen bir aktarım sağlanmaz ise birikerek saldırganlık dürtüsünün artmasına neden olduğu gözlemlenmiştir.

¹⁰ Erich Fromm, **İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri**, Çev. Şükrü Alpagot, Payel Yayınları, İstanbul, 1984, s. 24-37

¹¹ J.L. Freedman and D.D. Sears, **Sosyal Psikoloji**, (Çev. Ali Dönmez), İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2003, s.239-241

1.2.2. Nöro - Fizyolojik Hasar Olarak Saldırganlık

Sinir yapısının bozulmasından dolayı saldırganlık gösteren bireylerin bu davranışları gösterdiği çok sayıda araştırmada görülmektedir. Bu görüşün en çok arkasında duran isim Portekizli nörolog Egas Moniz olmuştur. (İlk lobotomiyi 1935 yılında gerçekleştiren isim olmakta birlikte, ilerleyen yıllarda James W. Watts ve Walter Freeman ilk lobotimilerini Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışma aşırı düzeyde ve kontrolsüz olan saldırgan kişilerin daha sakin hale getirilmesiydi.)¹²

Yapılan bazı araştırma ve deneyler örneğin, Humphreys hem de Volavka ve arkadaşları tarafından yapılan araştırmalarda görülmüştür ki şiddet davranışı gösteren şizofreni hastaları hastaneye yattıklarından sonra şiddet davranışında artma olmaktadır. Ayrıca toplum içinde yer alan şizofreni hastalarının toplumda yer alan diğer insanlara göre dört kat daha fazla şiddet davranışı göstermektedirler. Bu araştırma ve bulgulardan yola çıkılarak saldırganlık davranışta nöro-fizyolojinin etkisinin olduğu söylenebilmektedir.

1.2.3. Öğrenilmiş Bir Davranış Olarak Saldırganlık

Sosyal-bilişsel kuramın öncülerinden Bandura ise karşılıklı belirleyici kuramını oluşturmuştur. Buna göre ödül ve ceza gibi davranışın dışsal belirleyicileri, inanışlar, düşünce ve beklenti gibi içsel belirleyicilerle birlikte etkileşimlerin oluşturduğu bir yapının bölümü olmaktadır.

Birçok psikolog, saldırganlığın sadece doğuştan olan nedenlerden dolayı olamayacağı, öğrenmenin saldırganlık hareketlerinin çeşidi ve sayısını etkilediğini belirtmektedirler. Çevreden görülen davranışların taklit edilmesi sosyal öğrenmenin zemininde bulunmaktadır. Bu yüzden sosyal öğrenme çevre birey ilişkisi olarak incelenen bir durumdur.¹³ Öğrenme sistemindeki bu faktör sebebiyle, saldırganlıkta, kültür ve toplum arasında değişiklikler yer alabilmektedir.

¹² Lundbeck Hakkında Tarihçe Sayfası, <https://www.lundbeck.com/tr/hakimizda/lundbeckhakkinda/tarihce>, (Erişim Tarihi: 06.10.2018)

¹³ Hakan Emanetoğlu, **Şiddet Öğelerinin Algılanmasında ve Öğrenilmesinde**, İşitsel ve Görsel Uyarı Olarak Televizyonun Rolü, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anadalı, İstanbul, 2006, s.234-235 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

Saldırganlığın öğrenilmesinde modeli örnek alma etkili bir yoldur ve araştırmalar çocukların bile örnek olarak kabul edebildiklerini göstermektedir. Medya ve hatta en önemlisi televizyonun şiddet açısından sebep olması tartişmalı olmakla birlikte, şiddeti özendiren, destekleyici etkisi olduğu konusundaki bulgular bu konunun gündemde tutulması, ciddiyetle ele alınması gereğini ortaya koymaktadır. Günümüzde televizyonun bilinç aşılama, tutum değiştirme, davranışı yönlendirme gibi etkileri çok daha fazla tartişılmakta, etkilenmeye en açık olan grubun ise çocuklar olduğu çeşitli araştırma bulgularıyla ortaya konmaktadır.

Görsel yayınlarda gücün simgesinin şiddetle birleştirilmesi, hatta çizgi filmlerdeki kahramanların da şiddeti kullanmaları, modellerin şiddeti benimsemiş ve uygulayan kişiler olarak, çocuk ve gençlere sunulması boyutu daha fazla tartişılmaktadır. Diğer bir açıdan bakıldığında; şiddet olaylarının sıkça gözlemlenebildiği her millet, zaman geçtikçe şiddete “alışma davranışı göstermekte”, şiddet hareketleri ile alakalı haberlere karşı duyarsızlaşmakta ve şiddete kurban gidileceğine dair bir korku ikliminde yaşamaktadır. Ülkemizde son yıllarda yapılan geniş çaplı bir araştırma, televizyon programlarında yüksek dozda olumsuz görüntünün yayınlandığını göstermiştir. Bu yüksek dozdaki şiddet görüntüsünün, birey ve özellikle çocuklar üzerindeki etkileri bilimsel merakı harekete geçirmiştir.¹⁴

Bilimsel literatürden de yola çıkarak, ilk hipotez; televizyonun işitsel ve görsel uyararı bir arada verme özelliğiyle algılamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir etki yarattığı ve uyararı sadece ses veya sadece görüntü olarak ayrıştırılıp verilse bile; olası çağrışımlarla şiddet ve saldırganlık temalarının algılanmasında yüksek oranlar elde edileceğidir.

Bu hipotezin sınanması için, 7-14 yaş arasındaki katılımcı çocuklara, her bir uygulama arasında en az 15 gün olmak kaydıyla, sadece ses uyararı, sadece görüntü uyararı ve ses ile görüntünün bir arada olduğu uyararı verilmiştir.

Son uygulamadan 22 gün sonra ise, daha önce uyararı verilmiş gruba, hiç uyararı vermeyerek gözlenen şiddeti hatırlama ve çağrışım yapma oranları ölçülmeye çalışılmıştır. Sadece ses uyararının verildiği uygulamada, baskın olarak olumsuz temalara yer verme derecesinin diğer uygulamalara göre daha çok olarak (% 74) gözlemlenmiştir. Buna karşılık bu uygulamada verilen uyararıyla baskın olarak

¹⁴ Emanetoğlu, a.g.e. s. 235

uyumluluğun diğere uygulamalara göre en az (% 67) olduğu saptanmıştır. Bu durum ses uyarınının içindeki şiddet öğelerinin geçmiş yaşantılarda tanık olunan şiddet görüntüleri ile eşleştirilerek, çağrışım yoluyla resimlere yansıtıldığını düşündürmektedir.¹⁵

Yapılan çalışma ve literatürlerden elde edilen bilgilere bakıldığında, sosyal bir öğrenme olarak saldırganlığın şiddet eylemlerine etki oranının yüksek olduğu görölmektedir. Sıklıkla şiddet görsel ve işitsel uyarılara maruz kalınması şiddetin normalleşmesine neden olmaktadır. Normalleşen şiddet daha fazla uygulanabilir hale gelmektedir.

1.3. ŞİDDETİN SINIFLANDIRILMASI

Şiddet birden fazla yönü olan bir olgudur. Farklı açılardan bu yüzden incelenilmektedir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde görölmektedir ki şiddetin tek bir kaynağı (çevresel, içgüdüsel nörofizyolojik vb.) olmamaktadır. Şiddet, öğrenilmiş bir davranış olabileceği gibi, nörofizyolojik bir nedenden ötürü oluşan bir davranışta olabilir denilebilmektedir.¹⁶

Siyasal bilimcilerin bazılarına göre de şiddet altı yönden inceleyebilmektedir.

- Birincisi ülkenin kendisine ait olan kültürü nedeniyle olan, ırksal etnik, dini bölgesel çeşitlilik içinde çıkar kavgalarından kaynaklı olan içe dönük davranışlar, kendi ülkesinden olmayan bireylere karşı olan dostça olmayan duygular sevgi ve nefret duygularının birleşerek oluşan gerginlikler ve farklı şiddet hareketlerini gösterir.
- İkincisi karşı devrimci ve devrimci şiddet hareketleri bulunmaktadır.
- Üçüncüsü ise askeri darbelerin neden olduğu şiddet hareketleridir.
- Dördüncüsü çoklu kişiden oluşan öğrencilerin şiddete yönelik hareketleridir.
- Beşincisi ise ayrılıkçı şiddet hareketlerini,
- Altıncı ise seçim dönemlerinde ortaya çıkan şiddet davranışlarıdır.

¹⁵ Emanetoğlu, a.g.e. s. 235

¹⁶ Kocacık, a.g.e. s. 14

Şiddet, bir suça dönüşüp dönüşmemesine göre gruplandırılabilir. Silahla şiddet, cinsel taciz, çalma, soykırım vb. suç olarak kabul edilen şiddet örnekleri bulunmaktadır. Ancak yoksulluk eğitimin bulunmaması, enflasyon, idari ayrımcılık, beklenen ve çıkar amacıyla bazı yöneticilerin mobing ile görevini bırakmasına neden olunmasının sağlanması vb. suç kabul edilmeyen şiddet türleri de bulunmaktadır.

Şiddetin farklı bir ayırıcı özelliği ise geniş ve dar anlamlarının olmasıdır. Şiddet dar anlamda düşünüldüğünde; fiziksel olarak insanların bedenlerine ve kişinin özgür olmasına yönelik bir tehlikede olma durumudur. Fiziksel olarak zarar verme, yaralama, taciz, tecavüz ve bireyleri zorla alı koyma gibi davranışlar dar anlamda şiddete örnek olabileceği gibi, kişinin kendisine karşı yapabileceği davranışlarda dar anlamda örnek olabilmektedir. Geniş manada şiddet, bireylere yönelik ruhsal ve bedensel etkileri belirlenemeyen soyut olmayan etkilerdir denilebilmektedir. Örnek olarak bir işe sahip olamama, medya üzerinden yapılan terör verilebilmektedir. Şiddetin 5 ayrı ama birbiri ile örtüşen anlamı vardır; kozmik, püskürten, eğiten, sindiren, çıkarıcı şiddet.

Şiddet dar ve geniş anlamlarıyla da incelendiğinde görülmektedir ki, ölçülebilen veya ölçülemeyen kişiye fiziksel ruhsal yönden zarar verebilecek her türlü durum şiddet olarak algılanabilmektedir. Kişide yaratılan olumsuz durum bu konuda belirleyici olmaktadır denilebilmektedir.¹⁷

1.4. ŞİDDETİN TOPLUMSAL, KÜLTÜREL, PSİKOLOJİK YÖNLERİ

Şiddete toplumların bakış açısı önemli bir etken olmaktadır. Toplum şiddete normal gözüyle bakıyor ise o toplumda şiddet oranının yüksek olması kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Şiddet bir çözüm olarak görülmemelidir.

Şiddet davranışları hakkında analizler incelendiğinde Adalet bakanlığı 1993 senesinde 53618 kusurun olduğunu belirtmiştir. Bu davranışları 1144 kadın ve 52474 erkek gerçekleştirmiştir denilmiştir. Suç çeşitleri incelendiğinde, 6973'ü öldürme ve fiziksel zarar verme, bireyi alı koyma ve 5592 adet mal çalma olduğu belirtilmiştir.¹⁸

¹⁷ Kocacık, a.g.e., s.14-15

¹⁸ Kocacık, a.g.e., s.14-15

Yapılan farklı araştırmalarda davranışsal olarak şiddet yatkınlığı olmayan bireylerin, şiddete yatkın olan kesimlerde yaşamaları durumunda şiddet davranışları gsterdiği gcrmlmüştür. Buradan şu gcrüş çıkartılabilmektedir; Yaşanılan çevre, çevrede yer alan değerler ve gcrüşlerin o toplumda yaşayan birey davranışlarına etki gösterebilmektedir.

Saldırganlık, özellikle psikolojik bir tanımdır. Agression kelimesi İngilizce olmakta olup, bir sebebe bağlı olmadan kavgaya başlamak anlamına gelmektedir. Saldırganlık bir sebebe bağlı olmadan sözlü ya da fiziksel bir tartışmaya başlama olarak ifade edilmektedir. Ön ad olarak saldırgan, mütecaviz manasında aggressive ad hali de yine saldırgan mütecaviz manasında aggressor'dır.¹⁹

Toplumların ve onların yapıların ve hiyerarşik ilişkilerinin tamamında şiddet yer almaktadır denilebilmektedir. Egemenlikle alakalı olunan yerlerde şiddet bulunmaktadır denilebilmektedir. Ayrıca bu yanlar farklı sonular doğurabilmektedir. şiddetin gözlenebilen ve gözlenemeyen pek çok sayıda yanları bulunmaktadır.

Un'a göre saldırgan olma ve olmama eylemi öğrenilebilir bir davranış şemasıdır. Teknolojide olan gelişimler ve bu gelişimlerin hızlı olması geniş kitleler tarafından kullanılması İletişim teknolojisindeki hızlı gelişmeler sonucunda kitle iletişim araçlarının çok yaygın olarak tüketilmesi saldırganlığı çok daha fazla kitle iletişim araçlarının toplumları etkisi altına alması, bu konuyu daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Örneğin özellikle kadın bedeninin reklamlar ve diğer pornografik mesajlar yolu ile topluma sunulması hem erkeğin kadına bakış açısın, hem de kadının kendine bakış açısını olumsuz olarak etkilemekte bu durumun içselleştirilmesine neden olabilmektedir. Toplumsallaşma kapsamında medya ve iletişim araçları ile saldırganlığın arasındaki öğrenme davranışının oluşmasına neden olan etki incelenmesi ve çözümlerinin bulunması kadar bu saldırganlık eylemlerinin neden olduğu çatışma durumlarına çözümlerin bulunması önem arz etmektedir.²⁰

şiddete toplumun etkisi yüksek olmaktadır. Yapılan araştırma da göstermektedir ki, davranışsal olarak şiddet eğilimi bulunmayan birey şiddet unsurlarının bulunduğu bir toplumda belirli bir süre yaşadığında şiddete yönelik davranışlar gösterebilmektedir. Bir kültürel yapı, bir kültür şiddeti normal bir davranış

¹⁹ Kocacık, a.g.e. s.14-15

²⁰ Kocacık, a.g.e. s.14-15

durumu olarak görüyor ise, o toplumda yaşayan bireylerde şiddeti normal olarak görmeye başlamaktadır.

1.5. ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

Şiddet davranışına engel olunması için aşağıda yer alan önlemlerin sağlanması faydalı olacaktır.²¹

- ❖ Kültürler tarafından şiddetin normal karşılanma durumunun en aza indirmek gerekmektedir. Bunun sağlanabilmesi için televizyonlarda yer alan dizi, film ve programların içerisinde yer alan görsellerin engellenmesi sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra bireyler yaptıkları hareketlerin sonuçlarına kendilerinin katlanıyor olacaklarını bilmeleri gerekmektedir.
- ❖ Şiddetin bir nedeninin de toplumların inşalarında erkek odaklı olunması da bir neden olabilmektedir.
- ❖ Bağımlılık yapan maddelerin zararları üzerinde durulmaktadır. Kullanımın en aza indirilmesi için bazı tedbirlerin alınması önem arz etmektedir.
- ❖ Çatışma yerine anlaşma, sorun çözme yöntemleri özellikle genç bireylere aktarılmaktadır.
- ❖ Bireyler kadar ailelerin bilgilendirilmesi ve eğitilmesi konularına da dikkat edilmelidir. Aile yönetimi, tahmin edilmeyen istenilmeyen bebek doğumlarının sayısının düşürülmesi, çocuk vb. istismarı vb. konularda bilgilendirme eğitim içerikleri ve programları gerçekleştirilmelidir.
- ❖ Sağlık sektöründe çalışan tüm çalışanların (hasta bakıcı, doktor, hemşire vb.) bu konularda çalışmalar gerçekleştirmeleri, iyileştirme ve uyum sağlama çalışmaları düzenlemeleri gerekmektedir.
- ❖ Saldırganlık, şiddet vb. durumlarda verilen cezaların yanı sıra ceza alan bireylerin tekrar toplum içerisinde yer almalarını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmamalıdır.

²¹ Barış İşiloğlu, **Anksiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Evli Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyo-Demografik Faktörler**, Çift Uyumu ve Hastalıklarla İlişkisi, T.C. Sağlık Bakanlığı, İstanbul, 2006, s.26 (**Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi**)

- ❖ Güvenlik birimleri ve sosyal kuruluşlar birbirleriyle iş birliği içerisinde çalışıyor olmalıdırlar.
- ❖ Ateşli silah kullanımının azaltılması için tedbirler alınması; kuralsız kullanımına ve kullanımın en aza indirilmesine yönelik cezaların kanunlarla belirlenmesi gerçekleştirilmelidir.

1.6. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Bu konunun zemininde kadın erkek ayrımı bulunan bireylerin insan haklarına karşı davranış denilebilmektedir. Son yıllarda kadınlara yönelik şiddetin sağlığa yönelik bir sorun olduğu belirtilebilmektedir.

Aile içinde yaşanan kadına yönelik şiddet için ise, kocanın farkında bir şekilde karısına şiddet uygulaması olarak adlandırılabilir. ²²

BM kadına yönelik şiddetin engellenmesi bildirgesinde şöyle demektedir;

Sosyal, ekonomik, ruhsal ve fiziki yönüyle kadınlara karşı yapılan şiddet önem arz etmektedir. Her türlü şiddetten kaynaklanan yaralanmaların tedavi giderleri yılda 500 milyon doları bulmaktadır. Şiddet sonucu oluşan iş gücü kaybı kadının statüsünü de olumsuz yönde etkilemektedir. ²³

Ülkeler kültürel, medeni vb. tüm gelişmişlik seviyeleri hakkında önemli bilgi sağlık ile elde edilebilmektedir. Türkiye’de bu konu ile gözlemlenebilir. Ülkemiz yıllar süresinde ilerlemekte ve farklılıklar göstermektedir. Fakat bu gelişim ve farklılıklara rağmen ülke içerisindeki cinsiyetlere göre belirlenmiş durum, görev vb. roller yine ülke içerisindeki kültüre göre düşünülmemekte ve yorumlanmaktadır.

Anlaşılmaktadır ki bir toplum içerisinde cinsiyet o toplumda yer alan kadın ve erkekler için belirlenen görev ve tanımları belirlemektedir. Çoğunlukla kadınlar, hane içerisinde yapılması gereken görevleri gerçekleştiren, çocuklarını yetiştiren, söz söyleme yetkisi pek bulunmayan, erkek bireyler ev içerisinde maddi kazancı

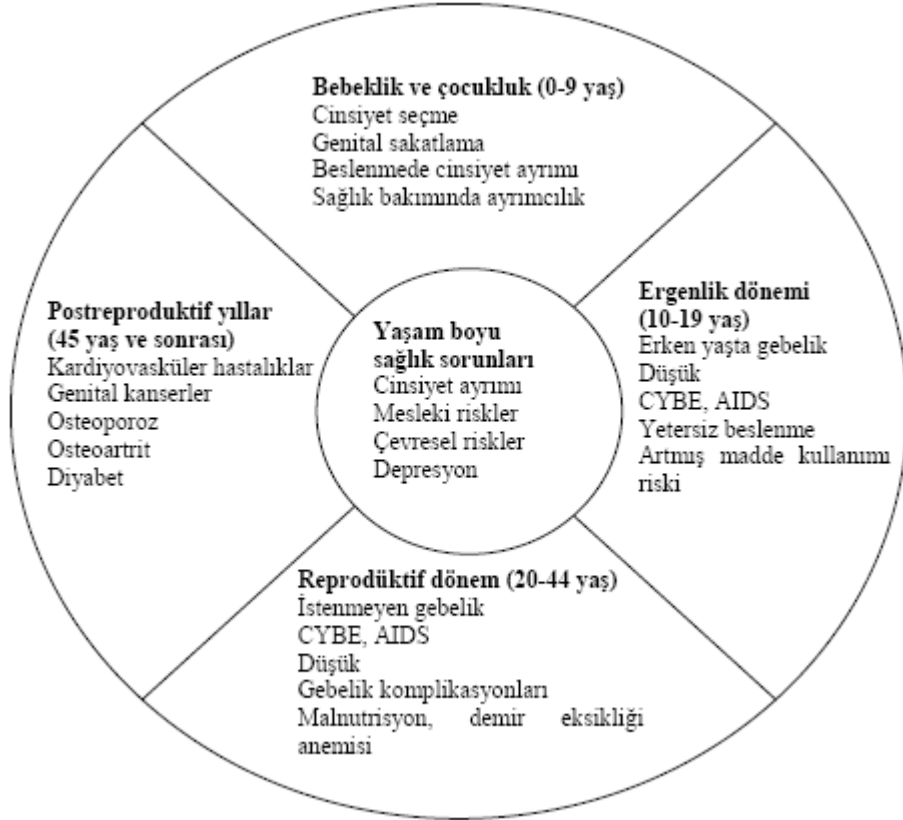
²² Ümit Cihan Atman, **Kadına Yönelik Şiddet, Cinsel Taciz, Irza Geçme**, Sted Dergisi, Manisa, 2003, s.333-340

²³ Atman, a.g.e. s.333-340

sağlayan, söz söyleyen otoritedir. Bu görevlerden dolayı kadınlar toplumsal hayat içerisinde çok fazla aktif rol alamamaktadır.²⁴

Toplumsal değerler, kadın ve erkeğe yönelik görev ve rol kalıplarını şekillendirebilmektedir. Bu nedenle kadının çalışmasını, eğitim görmesini ve sosyalleşmesini uygun görmeyen toplumlarda kadınlar ekonomik bağımsızlığını kazanamayıp, eğitim düzeylerini yükseltmemektedirler. Bu durum karar vermede güçlük çeken ve özgüveni düşük bireylere neden olabilmektedir.

Yaşamları boyunca kadınlar, cinsiyeti nedeniyle birçok riskle karşı karşıya kalmaktadır. Bu riskler fizyolojik olabileceği gibi psikolojikte olabilmektedir. Toplumsal değer yargıları sebebiyle kadınların karşılaştıkları durumlar, onların hayatları boyunca risk altında olmalarına neden olmaktadır.

Şekil-2. Gelişmekte olan ülkelerde kadınların cinsiyeti nedeniyle yaşamları boyunca karşılaştığı riskler ²⁵

²⁴ Veda Bilican Gökkaya, **Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri**, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, cilt 10, sayı 2, 2009, s. 168-170

²⁵ Tülay Altinel, ‘**Edirne Şehir Merkezindeki 15 – 49 Yaş Kadınlarda Ruhsal Durum ve Etkileyen Faktörler**’, Trakya Üniversitesi, Edirne, s. 6 (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

1.7. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Şiddet insanlık tarihiyle birlikte başlamaktadır. Yapılan bir araştırma göstermektedir ki, kadına yönelik fiziksel şiddet ortalama 2900 yıl öncesine kadar gitmektedir. Geçmiş dönemde yer alan mumyalar incelendiğinde kadınlarda bulunan kırık yüzdeliği erkek mumyalardan ortalama 3 katı kadar fazla olmaktadır. Roma yazıtları incelendiğinde erkeklerin kadınların kendilerinden izinsiz hareket ettiklerinde onlara karşı şiddet uygulama hakkına sahip oldukları görülmüştür.

Bazı çağlarda kadınlara yapılan şiddet ile ilgili bir engel bulunmamaktadır. 1800'lü yıllarda bu konularda çalışmalar başlamış bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet bir suç sayılmazken 1883 yılında bu duruma yönelik ilk anayasa çıkmıştır. Dünya da olduğu gibi ülkemizde de kadının kız çocuklarının dövülmesi normal hatta yapılması gereken bir davranış olarak görülmekteydi. Kadına yönelik şiddete dair ülkemizde yarım asırdır çalışmalar başlamış bulunmakta olup, çoğunlukla eşe yönelik şiddet üzerine çalışılmıştır.²⁶

Şiddete dair bulgular çok eski dönemlere ait olup, varoluştan itibaren şiddetin gerçekleştirildiğine yönelik bulgular mumyalar üzerinde yer alan kadın ve erkek kırık kemik sayılarından anlaşılmıştır.²⁷

1.7.1. Dünya'da Durum

Kadınların toplumsal yaşamda özgürleşmesine katkı sağlayan uluslararası sözleşmeler 1940'lı yıllardan itibaren yürürlüğe konulmaya başlamıştır. Ancak kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını öngören uluslararası yasalaştırma çalışmaları 70'li yılların başında görülmektedir.

Kadınlara yönelik ayrımcılık konusunda devletlerin üzerinde uzlaştıkları bir metnin ortaya çıkması 1979 yılını, yürürlüğe girmesi ise 1981 yılını bulmuştur.²⁸

²⁶ Melike Dişsiz, **Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet**, Maltepe Üniversitesi Bilim ve Sanat Dergisi, İstanbul, Cilt 1, 2008, s. 52

²⁷ Subaşı Nükhet ve Ayşe Akın, **'Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri ve Sonuçları'**, **Aktüel Tıp Dergisi**, 2001, s.20.

²⁸ Coşkun Halıcı, **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s. 30 (Yayımlanmış Doktora Tezi)

Halıcı, kadına şiddet ile ilgili yayımladığı eserde; “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Yapılmış Olan Sözleşme”, US Genel Kurulunun kararıyla kabul edilerek, kadınlara karşı ayrımcılığın toplumsal yaşamın her alanında kaldırılması karara bağlanmıştır. Türkiye ise bu sözleşmeyi 1985 yılında imzalamıştır. Bu sözleşmenin birinci maddesinde kadınlara yönelik ayrımcılık; “Siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını, kadınların bu haklardan yararlanmalarını, kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama veya kısıtlama” olarak tanımlanmaktadır.²⁹

Sözleşme hükümleri arasında, kadına yönelik şiddet, eş deyişle cinsiyete dayalı şiddet, herhangi bir biçimde yer almamaktadır. Ancak sözleşme alenen cinsiyete dayalı şiddetin vurgulanması da bir üye devlette cinsiyete dayalı şiddetin bulunması, sözleşmenin bozulması manasını taşımaktadır. Tanıma göre ayrımcılık aynı zamanda cinsiyete dayalı şiddeti, bir anlamda kadının yalnızca kadın olması sebebiyle uygulandığı ve kadınları artan oranda etkileyen şiddeti de içermektedir.

Belirtilen hükümde vurgulananın insan haklarında temel cinsiyet eşitliğinin sağlanması, cinsiyet ayrımcılığının önüne geçilmesi olarak belirtilebilmektedir. Hükme dayanılarak, uygulanan kadına yönelik negatif ayrımcılığın, psikolojik, fiziksel şiddetin önüne geçilmesi hedeflendiği söylenilebilmektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler tarafından “Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme” uygulamasının Türkiye’de daha geç yürürlüğe girmiş olduğu görülmüştür.

Çoğu ülkede erkeklerin eşlerine uyguladıkları şiddet olması gereken bir davranış olarak görülmüştür. Mississippi Eyaleti Yüksek Mahkemesi erkeklerin eşlerine uyguladıkları şiddeti resmi olarak yasallaştırmıştır. Sonrasında toplum kuruluşları tarafından bu konu üzerinde çalışmalar gerçekleştirilse de yasalardaki durum değişmediği sürece şiddetin önlenmesi ve engellenmesinin de değişmeyeceği gözlemlendi. Kurumlar ne kadar çalışsalar da yasal düzenlemeler olmadığı için konu ile ilgili bir gelişme sağlanamamıştır. Yeni Zelanda, Amerika, Kanada, Avrupa ülkeleri, Avustralya, Brezilya vb. ülkeler kadına yönelik şiddeti önlemek için çalışma ve araştırmalar yapıp eğitim programları oluşturmuşlardır. Bu

²⁹ Halıcı, a. g. e., s. 30-31

programların kapsamı, yerel örgütlenme ve düzenlemelerden, hükümet kapsamında tüm ülkeyi ve kurumları içine alan düzenlemelere kadar ulaşmıştır.³⁰

ABD’de 1824’te mahkeme kararın kadınlara yönelik şiddetin önünü açtığı görülmüştür. Yukarıda yaşanan örnek ve açıklamadan yola çıkılarak, hükümet dışı kuruluşların kadına yönelik şiddet üzerinde tepkilerinin olduğu ve hükümetlere yönelik verdikleri tepkinin birçok ülke hükümetinin bu yönde harekete geçmesinde etkili olduğu görülmektedir. Hükümet dışı kuruluşların, hükümetlerin aile içi şiddetin önlenmesi proje çalışmalarında büyük etkisi olduğu, bu kuruluşların şiddeti önlemeye ve engellemeye yönelik program çalışmalarında öncülük ederek bu çalışmalara dahil edilmelerinden de anlaşılmaktadır.

70’li yıllara kadar kadınlara karşı yapılan şiddet tanınmayan ve çok uzaktan tanınan kişilerin kadınlara yönelik taciz, şiddet vb. şekilde düşünülerek ciddi bir durum olarak düşünülmemiştir. Feminizm yanlısı kadınlar kadına yönelik şiddet hakkında durmuşlardır.

Londra yakınlarında 1973 yılında koca dayatısından kurtulmaları için kadınlara açılan sığınma evinden bugüne kadar geçen sürede binlerce kadın sığınağı açılmıştır. Bu sığınma evleri kadınların şiddet ortamından geçici veya sürekli olarak uzaklaşmalarını ve korunmalarını sağlamış ve şiddetin sebepleri, biçimi vs. konularda bilgi birikimi de sağlamıştır .

Dünya’ da kadına yönelik şiddet konusundaki gelişmeler şöyle özetlenebilir:

US’de kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınlar için 70’li yıllarda konuyla ilgili Merkez açılmıştır. İlk Merkez olan bu merkez ‘Chiswick Kadın Merkezi’ dir. Ardından Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu (Woman’s Aid) 1975 yılında faaliyete geçmiştir. Almanya’da 94 yılından 95 yılına geçiş döneminde toplam 260 adet şiddete uğrayan kadınların sığınabileceği kuruluş hizmete geçmiştir. 1976 senesinde Fransa’da ‘Flora Tristan Sığınağı’, ‘Kadın Evi’ Oslo’da 1977 senesinde , İsviçre’de “Kötü Muamele Gören Kadınları Koruma Derneği” 1977 senesinde hizmete başlamıştır. 700’den çok kadın sığınma evi 1986 senesinde ABD’de görülmüştür.³¹

³⁰ Yasemin Karaman, **Planlı Dönemde Kadın Eğitimi Politikamız**, A.Ü. Eğitim Bölümleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü, cilt 27, Ankara, 1994, s. 401. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

³¹ Kocacık, a.g.e. s.46-47

91 yılında Berlin duvarı yıkılmıştır. Ve duvarın yıkılmasının ardından şiddet mağduru olan kadınlara yönelik evler hizmete girmiştir. 1975 senesinde Dünya Kadın Konferansları'nın birincisi gerçekleştirilmiştir. Kopenhag'da ikincisi ve Nairobi'de 1985 yılında üçüncüsü, 95 senesinde dördüncü konferans Rusya'da yapılmıştır.³²

1.7.2. Dünya Çapında İstatistiksel Veriler 'Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet'

Gerçekleştirilen Çalışmalar, çok büyük oranda kadınlara karşı şiddetin gerçekleştirildiğini göstermektedir. Yapılan araştırmalara göre;

WHO rapor tahminlerinden yola çıkılacak olur ise şu sonuçlara varılabilmektedir;

- Tüm dünya genelinde üç kadından bir tanesi yaşamlarının belirli bir kısmında fiziksel şiddete uğramaktadır.
- Avusturya'da boşanma davalarının %59'u ev içinde kadına yönelik şiddetten kaynaklanmaktadır.
- Öldürülen kadınların %40 ile %70 arasındaki oranı yakın ilişkide olduğu erkek tarafından gerçekleştirilmektedir.

2000'li yıllarda yapılan farklı araştırmalara göre İngiltere'de uygulanan şiddetin dörtte biri aile içinde gerçekleştirilerek, şiddet kurbanları %80'in üzerinde kadınlar olmaktadır. Fransa'da şiddet kurbanlarının %90'ın üzerinde kadınlar olduğu görülmektedir.³³

Bu verilerden yola çıkılarak, Tüm Dünya'da kadına yönelik bir fiziksel şiddetin uygulandığı söylenebilmektedir. Kadına yönelik şiddeti uygulayan bireylerin aile içinde gerçekleştiği ve çoğunlukla partnerler tarafından gerçekleştirilmektedir.

³² Kocacık, a.g.e., s.47

³³ Coşkun Halıcı, **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s. 52 (Yayımlanmış Doktora Tezi)

1.7.3. Türkiye’de Durum

Dünyada yer alan kadınların %20’si hayatları boyunca bir ya da birden fazla erkek tarafından şiddet görmektedir. Amerika’da yaşayan kadınların yaklaşık yüzde 30’u beraber yaşadıkları erkekler tarafından şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde gelişen ülkelerde yaşayan kadınlar şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Hindistan’da yaşayan kadınların yüzde 45’i Filipinler yüzde 47 oranında kadın şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir.

Ülkemizde kadınlara karşı gerçekleştirilen şiddet ülke kapsamında problem olduğu belirtilmektedir. Türkiye’de Dünya ile kıyaslandığında Dünyada çapından yaklaşık 10 yıl sonra gündeme alınmaya başlanmıştır. 94 senesinde İnsan Hakları Komisyonu’na bağlı bir denetim mekanizması olarak Kadına Karşı Özel Raportörlüğü oluşturulmuştur. (Bu göreve 1.8.2003 tarihinde Türkiye’den Prof. Dr. Yakın Ertürk atanmıştır.)

50’li yıllardan itibaren Türkiye’de sistem değişmeye başlamıştır. Göç, iletişim aletleri, tarım vb. etmenlerin nedeniyle oluşan farklılaşma, aileleri de etkisi altında bırakmıştır.

Değişme toplumu ve unsurlarını içeren kapsamlı bir süreçtir. Toplumun değer yargılarını yeniden biçimlendirmede de etkilidir. Değişmeler birinci derecede aile yapısı ve aile bireylerinin toplumsal ilişkilerini etkiler.³⁴

Daha önce de belirtildiği gibi toplum kadına yönelik şiddeti etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesidir. Toplumlardaki değişimler kadına ve aileye yönelik tutumlarında değişmesine neden olmaktadır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet olgusunu özetleyen önemli belgelerden biri olan ve Başbakanlık tarafından yayınlanan genelgede şöyle denilmektedir:

“...Her zaman çocuklara ve kadınlara karşı gerçekleştirilen şiddet önem arz etmektedir. En tehlikeli olanının kadına karşı yapılan cinayettir. Türkiye’de gerçekleştirilen şiddet hala sürmekte olup, tedbirler önem arz etmektedir.

³⁴ Halici, a.g.e. s. 52

Ülkelerin gelişmesi, medeniyet oranlarının artması, eğitim seviyelerinin gelişmesi şiddeti önlemek adına hem bireylere hem resmi ve özel kurumların önem göstermesi ve bu konu üzerinde çalışması gerekmektedir...” .

1.8. ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN ÖZELLİKLERİ

Evlilikte eşleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların özellikleri ise şu şekilde sıralanabilmektedir:

- ❖ Yetersiz özgüven
- ❖ Geleneksel Cinsiyet Rollerine Duyulan İnanç
- ❖ Aşırı Sorumluluk Yüklenme
- ❖ Depresyon
- ❖ Aşırı Bağımlılık

Şiddete maruz kalan kadınların özelliklerinden de yola çıkılarak şunlar söylenebilmektedir; Eğitim seviyesini yükseltme imkânı ve ekonomik özgürlüğüne sahip olma durumu toplumsal değer nedeniyle bulunmayan kadın, uğradığı şiddet sonrasında özgüveni düşük olmaktadır. Özgüven düşüklüğü gerekli cesareti göstermesine engel olması nedeniyle bağımlılık ya da depresyona neden olabilmektedir.

1.9. ŞİDDETE MARUZ KALAN KADINLARIN ŞİDDETE KATLANMA NEDENLERİ

Şiddetin normalleştirilmesi, kadına yönelik şiddet uygulanmasını arttırıyor olacaktır. Şiddete maruz kalan kadınların şiddet ortamında kalma nedenleri incelendiğinde ekonomik bağımlılık ve çocuk öncelikli olmaktadır. Şiddet ortamını terk etmemelerindeki diğer nedenler ise;³⁵

-Korku: Ayrılamamanın en önemli nedenlerinden biridir. Kadınlar tekrar ve daha fazla şiddete maruz kalma korkusu içindedir.

³⁵ Funda Camuz, **Hatay Samandağ İlçesinde Farklı Etnik Gruplarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır, 2007, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

-Kaynakların yokluğu: Dövülen kadınların destek sistemlerinin olmaması önemli bir sorundur. Kadının eşine psikolojik ve ekonomik bağılılığından dolayı, aile ve arkadaşları kadının eşinden ayrılmasını istemez, kadını desteklemez.

-Ekonomik bağımsızlığın olmaması: Eşe ekonomik bağılılık, ilişkiyi bırakamamanın ana nedenlerinden biri olabilir.

-Çocuklar: Şiddet uygulayan erkekler, kadınları çocuklarını almakla tehdit ederler. Özellikle çocuk sahibi olan kadınlar eğer ekonomik özgürlüğe sahip değil iseler katlanma durumunu tercih etmektedirler. Burada kadının yakın aile çevresinin desteği katlanma durumunun değişmesine neden olabilecek bir faktör olarak görülebilir.

-Ebeveynlik: Kadınlar, çocukları için baba istemektedirler. Çocukları yalnız büyütme, büyük sorumluluktur.

-Suçluluk hissetme: Kadın, eşinin “hasta” olduğuna ve kendine ihtiyacı olduğuna inanabilir. Bunun sonucunda ayrılma fikri, suçluluk duygusu yaratabilir. Bazı kadınlar, evliliklerindeki başarısızlıklarından dolayı suçluluk duyabilirler.

-Cinsiyet rolü: Birçok kadın, erkeklere karşı hala pasif ve onlara bağımlıdırlar.

-Cinsiyet rollerinin sabitliği: “Erkekler, şiddet uygulayabilirler.” Görüşü toplumu muzda yaygındır.

-Kendini aşağılama: Kadın, “Şiddet görmeyi hakettim, daha iyi birini bulamam, az sevgi hiç sevgi olmamasından daha iyidir.” şeklinde düşünebilir.

-Kimlik: Birçok kadın kimlik bütünlüklerini koruyabilmek için bir erkeğe ihtiyaç duyar.

-Yalnızlıktan korkma: Birçok kadın yalnızlıktan korkar.

-Görev: Kadın, “Ölüm ayırincaya kadar ayrılmayacaklarına” dair söz vermiştir.

-Utanma: Kadın, şiddete maruz kaldığını kimsenin bilmesini istemez.

-Dinsel inançlar ve değerler: Dinsel inançlar, evlilikte verilen sözü desteklemektedir. Birçok inançta koca, evin reisidir ve kadın, erkeğe karşı

görevlerini yerine getirmelidir. Belki bu şiddetin yaşandığı ilişkide kalmasının güçlü bir nedenidir.

-Eşe karşı sevgi ve eşin düzeleceğine inanma: Şiddet döngüsünde, şiddet uygulayan erkekler, bu olayın bir daha asla olmayacağına dair söz verirler ve mağdur kadınlar buna inanmak isterler. Şiddet uygulayan erkek, bu olaydan sonra aşırı derecede tövbekârdır. Kadın, özür dilemeler ve düzeleceğine dair söz ve vaatler karşısında şiddetin son bulacağına inanır.

-Mahkemeye gitmekten korkma: Birçok kadın, mahkemeye gitmekten korkabilir. Problemlerin çözüleceğine inanırlar ve bu yüzden yardım istemezler.³⁶

-Sosyal cinsiyet ayrımı: Duygusal hırpalanmanın yanında bir de kadının yaşadığı toplumdaki yardım alamaması, ikinci sınıf vatandaş kabul edilmesi duygusal yoksunluk oluşturur. Bunun anlamı, bir kadın şiddetin yaşandığı ilişkiden kurtulmak için çabalar. Fakat sosyal, ekonomik ve kültürel baskı, kadının eşten ayrılmasını engelleyebilir.

1.10. ŞİDDETE BAŞVURAN ERKEKLERİN ÖZELLİKLERİ

Kadına yönelik şiddet uygulayan erkekler üzerinde yapılan araştırmalar, belirli ortak kişilik özelliklerine sahip olduklarını göstermektedir. Şiddete başvuran erkeklerin kişilik özellikleri şunlardır:

- Düşük özsayı.
- Bağımlı olanlar
- Alkol kullananlar
- Şiddet hareketini kendisine görev olarak arz edenler
- Toplum tarafından belirlenen görevleri benimseyenler
- “Kişilik bozukluğu” tanısı olanlar
- Engellenmeye karşı düşük tolerans gösterenler
- ‘Empati’ yapma yetenekleri zayıf olanlar

³⁶ Camuz, a.g.e. s. 43.

-İstismar ve şiddetin bulunduğu ailelerde yetişenler,

-Anormal düzeyde kıskanç olanlar (Örneğin beraber olduğu bireyin sürekli kendisiyle birlikte olmasını ya da gittiği her yeri söylemesini istemektedirler).³⁷

1.11. KADINA YÖNELİK ŞİDDET DEĞİŞKENLERİ

Kadınlar yapılan araştırmalara göre 30 yaşlarına kadar daha fazla şiddete uğradığı görülmüştür. Hamileliğin şiddet riskini artırması, eşlerinden ayrı yaşayan kadınların yeni boşanmış kadınlara oranla 3 kat daha fazla şiddete uğradığı, erkeğin alkol kullanması, düşük sosyo-ekonomik durum, ruhsal hastalıklar, çocukluk döneminde görülen şiddet vb. etkenlerin kadına uygulanan şiddet riskini artırdığı yapılan araştırmalarda görülmüştür. Kadına yönelik şiddetin diğer nedenlerini 3 ana başlık altında toplayacak olursak;

1.11.1. Biyolojik nedenler

Ruh sağlığı, hormonal durumlar vb. ile kişilik bozuklukları biyolojik nedenler olarak sayılmaktadır. Biyolojik olarak şiddet uygulama dürtüsü, insanın hayatta kalma içgüdüleriyle bağlantılı. İnsan hayati bir tehlike karşısında iki seçenektten birini uyguluyor: kaçmak veya savaşmak. Şiddet de insanların bu savaşma seçeneğinin dışavurumu olarak karşımıza çıkıyor. İnsan vücudundaki mutluluk hormonunun eksikliği veya androjen hormonunun fazla salgılanması gibi etmenlerin şiddeti doğurduğu çalışmalarca kanıtlanmış durumda. Sadece biyolojik perspektiften baktığımızda şiddetin genlerimizde olduğu sonucuna varılabilir ve hatta "Şiddet genlerimizde var, ne yapalım?" denilebilir. Ancak bu sonuca varmak oldukça tek yönlü bir bakış açısının sonucu olduğu gibi şiddeti meşrulaştırıcı bir argüman olarak öne sürülebilir. Hâlbuki saldırganlığın, hayatın stresi ve toplumun baskısından dolayı kendisini psikolojik olarak rahatsız hisseden bireyin kendisini mutsuz hissetmesi sebebiyle ortaya çıkması daha muhtemeldir.³⁸

³⁷ Subaşı Nükhet ve Ayşe Akın, 'Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri Ve Sonuçları', **Aktüel Tıp Dergisi**, 2001, s.21.

³⁸ Baç Mehmet, 'Türkiye'de Fiziksel Şiddet Eğiliminin Sebepleri ve Analizi' **Sabancı Üniversitesi**, 2013, s.92

1.11.2. Psikolojik Nedenler

Eşlerine şiddet uygulayan erkekler, evlilik döneminin başlarında şiddet uygulamamaktadır. Şiddete meğillenme duygusal anlamda birliktelik ve bağlılık başladığında ortaya çıkmaya başlamaktadır. Şiddet davranışı gösterildiğinde oluşan maddi karın, şiddet davranışını gerçekleştirdiğinde ortaya çıkan kardan çok olduğu fark edildiği zaman şiddet davranışı sürdürülmektedir.³⁹

Şiddet ve saldırganlığın sebeplerini bir çok teori açıklamıştır. Teoriler, ümitlerin yıkılmasının, duyguların şiddet ve saldırganlık davranışına sebep olduğunu göstermiştir. Duyguların özellikle olumsuz olarak duyguların davranışları, şiddet ve saldırganlığın temelini oluşturabildiği belirtilmiştir.⁴⁰

1.11.3. Sosyal Nedenler

Şiddet davranışının gerçekleştirilmesi öğrenilen hareketlerdir. Şiddetin temelinde yatan şiddet davranışını gerçekleştiren bireyin ailesi denilebilmektedir. Şiddetin sosyal nedenleri olarak, maddi zorluklar, hayal kırıklıkları, ekonomik güçsüzlükler olarak belirtilebilmektedir.⁴¹

1.12. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TÜRLERİ

1.12.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, yaptırım amacıyla kaba kuvvetin kullanılması olmaktadır. Bu şiddet türü daha çok bedene yönelik olmaktadır. Fiziksel şiddetteki amacın isteklerin yaptırılması ve korkutma olduğu düşünülmektedir.

Ailede yer alan kadın ve erkek arasında şiddetin oluşumunda zamanla artmakta olan sinirsel gerginlikler oluşmaktadır. Kadınların toplumsal olarak belirlenen rollerini eksik gerçekleştirme ya da gerçekleştirmemesi, aile içerisinde beslenme çocuklara bakma, erkeği sorgulama, eşten izinsiz hareket etme, sadakat şüphesi, cinsel sorunlar vb. durumlar erkeğin kadına karşı sözlü ve ardından da fiziksel olarak şiddet uygulama davranışına geçmesine neden olmaktadır. İlk şiddet

³⁹ Dilek Yetim, "Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım", Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Dergisi, Edirne, 2008, s.49

⁴⁰ Serpil Aytaç vd., "Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma", Sosyoloji Konferansları, 2016, s. 280

⁴¹ Yetim, a.g.e. s.50

davranışı gerçekleştirildikten sonra bir sessiz süreç geçirilmektedir. Bu süreçte şiddet davranışı görülmemektedir. Şiddet davranışının ardından gerçekleştirilen sessiz sürecin zaman dilimi git gide azalmaktadır. Walker ' şiddetin bir döngü içerisinde eşler arasında gerçekleştiğini belirtmiştir.' Zaman ile şiddet davranışı fiziksel sonuçlara dönüşmeye başlamaktadır. Şiddet mağduru olan kadınlarda yara, kesik, el kol ve bacak vb. organlarda kırıklar, hatta hayatın sona ermesi gibi sonuçlar gözlemlenebilmektedir.⁴²

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, kadınların büyük çoğunluğu yaşamlarında en az bir kere tanıdığı tarafından fiziksel şiddete uğradığını görmüştür. Fiziksel şiddetin temel amacı net bilinmemekle birlikte, kadının denileni kabul etmesi, istenileni yapması, korkması ve sebepsiz durumlar olarak gözlemlenebilmektedir.

1.12.2. Duygusal (Psikolojik) Şiddet

Duygusal şiddet eşin kendisini aktarmasını engellemek, iletişim kurmamak, kendi görüş ve düşüncelerini açıklamasına izin vermemek, küçük düşürücü ve alaycı sözler kullanmak, kişinin kendisine olan güveninin düşmesine neden olacak tutum sergilemek, sık eleştiride bulunmak, özgürlüğün kısıtlanması, eşin etrafla bağlantı kurmasını engelleme vb. davranışların sergilenmesi denilebilmektedir.

WHO' nun gerçekleştirmiş olduğu araştırmalarda kadınlar en fazla duygusal şiddete maruz kalmaktadır. Uğradıkları şiddet türlerinin yüzdelik oranlarına en fazla duygusal, ikinci cinsel ve fiziksel şiddet aynı anda, üçüncü fiziksel şiddet, dördüncü cinsel şiddet olduğu belirlenmiştir.⁴³

Duygusal ve Psikolojik şiddetin diğer şiddet biçimlerinden farkları nelerdir?

Duygusal ve psikolojik şiddetin diğer şiddetlere göre somut bir belirlenebilir kriteri olmamaktadır. Yapılan davranışların soyut olması duygusal şiddete uğrayan kişilerin bu davranışlar ile ilgili net bir düşünceye varamamasına neden olmaktadır. Davranışların anlamlandırılması düşünce yapısına, kültür düzeyine göre değişebildiği için aynı davranışa farklı anlam yüklenebilir olasılığı artmaktadır. Örneğin, hakarete varan bir söylem aynı ülkedeki farklı eğitim ve sosyo kültürde

⁴² Bilican Gökkaya, "Türkiye'de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri", Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, 2009, s. 171

⁴³ Fatma Başar ve Nurdan Demirci, 'Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği', Kashed, 2015, s.41.

normal karşılanabilirken, farklı bir kültüre sahip eş tarafından şiddet olarak anlamlandırılabilir. Bu bilgilerden şu sonuç çıkarılabilmektedir; Duygusal ve psikolojik şiddeti diğer şiddet türlerinde ayıran en önemli özellik, diğer şiddet türlerinin gözle görülebilir somut davranışlar olmasıdır.⁴⁴

Duygusal şiddetin gözlemlenen temel neden ve sonuçlarından bir tanesi kadının özgüvenin düşmesine neden olmaktır. Kadının diğer kişilerle iletişimini, kendini ifade etmesini engelleme, alaycı tavır vb. şekillerde görülen duygusal şiddet tanımlanmakta zorluk çekilen bir şiddet türüdür.

Kültürel yapının en çok etkilediği tür olduğu söylenebilmektedir. Çünkü şiddetin sadece fiziksel temas olarak gören bir yapıda duygusal şiddet kavramının kabul edilmesi, o yönde önlem alınması söz konusu olamamaktadır.⁴⁵

1.12.3. Cinsel Şiddet

Cinselliğin korkutma, zaptetme amaçlı ve bastırma amaçlı gerçekleştirilmesine cinsel şiddet denilebilmektedir. Kadınlara karşı cinsellik amacıyla bir araç olarak davranılması, cinsel ilişkiye zorlamak, aşırı şüphe davranışı göstermek, kadına karşı ceza vermek için cinselliği kullanmak, zorla cinsellik davranışı gerçekleştirmeye itmek, farklı kişilerle cinsel ilişkiye girmesi için kadını zorlamak, cinsellik amaçlı duygusal şiddet uygulamak vb. şekillerde cinsel şiddetin varlığı gözlemlenebilmektedir. Cinsel şiddet, kadının kabulü olmaksızın zorla ilişkiye, istemediği cinsel ilişki şekilleri ya da cinsel hareketlere vb. zorlama olarak tarif edilebilmektedir.

Cinsel şiddet ile ilgili olarak, eşin cinsel anlamda her türlü zorlanması, duygusal yollar kullanılarak cinsel davranışlara zorlanması, kişinin cinsel bir obje olarak görülmesi denilebilmektedir.

1.12.4. Ekonomik Şiddet;

Maddi temellerin, maddiyatın kadınlara karşı istenilen davranışları gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla kullanılması, ekonomi ile kadının korkularak zapt edilmeye çalışılması olarak ekonomik şiddet açıklanabilmektedir. Kadınların

⁴⁴ Dilek Yetim ve Erkan Melih Şahin, "Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım", Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Dergisi, Çanakkale, 2008, s. 49-51

⁴⁵ Yetim, a.g.e. s.51

ekonomik özgürlüklerini sağlamak için bir işe girip çalışmasını engellemek, kadının kazancını elinden almak ya da bir işle meşgul olmayan kadına maddi bir katkı sağlamamak, para vermemek, erkek kazandığı parayı kendi zevk ve düşkünlükleri için kullanarak kadının kendi kazancına el koyması vb. şekillerde ekonomik şiddet görülebilmektedir. Ayrıca kadın istediği halde çalıştırmamak/işe yollamamak, kadının istemediği bir işte zorla çalıştırmak, ailenin ekonomik durumu hakkında kadına bilgi vermemek ekonomik şiddet türleri arasında sayılabilir.⁴⁶

Ekonomik şiddet pek çok farklı türde görülebilmektedir. Kadının çalışmasını engellemekte bir ekonomik şiddet olabildiği gibi, kadını çalıştırıp kendisi çalışmadan kadının gelirini kullanarak geçim sağlamakta bir ekonomik şiddettir. Yani kadını zorla çalıştırmakta, çalışmasına engel olmakta ekonomik şiddet olmaktadır.

Ekonomik şiddet, kadının çalışma veya çalışmama hak ve özgürlüğünün kontrolünün erkek tarafından kendi elinde tutulması ve karar vermesi olarak düşünülebilir. Ekonomik anlamda özgürlüğü olmayan kadınlar ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar. Fakat Çalışan gelir elde eden kadınlarda eşleri tarafından ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar. Kadınların maaş kartlarının eşleri tarafından ellerinden alınması, şahsi giderlerinin engellenmesi vb. durumlar ekonomik şiddete görülmektedir.

Şiddet belirli bir toplumda, kültürde ve ya ülkede yer almaktadır denilememektedir. Herhangi bir kültürde kadınlar fakirleştirilerek şiddete maruz kalabilmektedirler. Bunun sonucunda özgürlüğü elinden giden maddi bir güvencesi olmayan kadınlar, uğradıkları şiddet sonucunda bu şiddeti onaracak olan güce de sahip değillerdir.⁴⁷

⁴⁶ Coşkun Halıcı, **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet: Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2007, s. 44-45 (Yayımlanmış Doktora Tezi)

⁴⁷ Bilican Gökaya, “Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, 2009, s. 174

1.13. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SONUÇLARI

Kadına yönelik şiddetin aşağıda belirtilmiş olan sonuçları bulunmaktadır.

a. Fiziksel Sağlık

- ❖ Ağrı
- ❖ Kalıcı fonksiyonel bozukluk
- ❖ Kendini iyi hissetmeme
- ❖ Obezite

b. Kronik Durumlar

- ❖ Kronik ağrı sendromu
- ❖ İrretabl barsak sendromu
- ❖ Somatik şikayetler

c. Üreme Sağlığı

- ❖ İstenmeyen gebelikler
- ❖ Cinsel yolla bulaşan hastalıklar
- ❖ Jinekolojik problemler
- ❖ Sağlıksız düşükler
- ❖ Gebelik komplikasyonları
- ❖ Erken doğum
- ❖ Düşük doğum ağırlıklı bebek

Diğer yandan cinsel, ekonomik, bedensel ve duygusal şiddet nedeniyle depresyona tanısı konulan kadınlar, aynı şiddete tekrar maruz kalmamak için intihar düşüncesine sahip olmakta veya intihar eylemini gerçekleştirmektedirler.⁴⁸

d. Ruh Sağlığı

- ❖ Post-Travmatik sendrom
- ❖ Depresyon
- ❖ Anksiyete
- ❖ Fobi-Panikatak
- ❖ Yeme düzensizlikleri
- ❖ Uyku bozuklukları

⁴⁸ Ümit Cihan Atman, "Kadına Yönelik Şiddet, Cinsel Taciz, Irza Geçme", Sted Dergisi, 2003, s.335

- ❖ Cinsel disfonksiyonlar
- ❖ Benlik saygısının yitimi
- ❖ Madde kullanımı

e. Olumsuz Sağlık Davranışları

- ❖ Alkol ve madde kullanımı
- ❖ Cinsel risk alma
- ❖ Fiziksel aktivite azlığı
- ❖ Oburluk/aşırı yemek yeme.

Şiddet fiziksel rahatsızlıklar oluşturabileceği gibi ruhsal somatik ağrılar (baş, karın vb.), baş dönmeleri, kaygı, stres bozukluğu vb. sorunlarda oluşturmaktadır. Bahsedilen ölümcül olmayan sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda görülmektedir ki, şiddet o an yaşanan duygu ve durumla kalmayıp sonrasında da kişide birçok negatif belirtilere neden olmaktadır.

f. Ölümcül Sonuçlar;

- ❖ Özkıyım (intihar)
- ❖ Öldürme (homisid)
- ❖ Maternal mortalite (anne ölümü)
- ❖ HIV / AIDS.⁴⁹

Kadına yönelik şiddetin ölümcül sonuçlarında araştırmalar en yüksek oranın öldürme ve intihar olduğu gözlemlenmiştir. Uğranılan şiddete karşı koyamama, kendini savunamama, yakın çevreye anlatamama vb. nedenlerden dolayı şiddete uğrayan kadın, bu davranıştan kurtulmak amacıyla ya kendine ya da eşe zarar verme yoluna gidebilmektedir.

Kadın sığınma ve devlete bağlı kuruluşların bu yöndeki destekleri için teşvik edilmesi, bu evlere başvurunun normal kılınması kadının maruz kaldığı şiddete göz yummasını engelleyecek yöntemlerden biri olabilmektedir.

⁴⁹ Atman, a.g.e. s.335

1.14. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

1.14.1. Feminist Yaklaşım

Feminist yanlı çalışmalar, kadını farklı koşullarda (Aile, toplum içinde vb.) farklı şekillerde değerlendirebilmektedirler. Bu değerlendirme ve çalışmalar, kadınlardan alınan bilgiler sonucunda oluşturulmaktadır. T. Parsons, kadınların toplum içerisindeki görev ve sorumluluklarını daha çok incelemiştir. Kendisi kadın ve erkeklere toplum içerisinde rolleri belirleyerek ele almıştır. Kadınların; bakım, rutin ev hayatındaki işler, erkeklerin ise; evin ekonomik giderlerinin ve toplumsal rol görevlerinin gerçekleştirilmesi olarak belirtmiştir. 60'lı yılların sonunda bu görüş eleştirilmeye başlanmıştır. Parsons'un görüşüne karşın yeni düşünceler belirtilmiştir.⁵⁰

1.14.2.Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramcıları ise;Sosyal çevrede görülenler yaşanılanların davranışlarımız üzerinde etkisi olduğunu savunmaktadırlar. Saldırganlığın ve şiddetin nedenlerinde çevresel etmenlerin olması, insanların çevreleriyle olan iletişimlerinin onların davranışlarını etkilemesinin olduğu sosyal öğrenme kuramcıları tarafından belirtilmiştir. Bu kuramda birey çevresiyle sürekli olarak iletişim ve etkileşim halindedir. Bireylerin gerçekleştirdiği davranışlar çevresini ve çevresindeki davranışları da şekillendirerek etkilemektedir. İnsanların çevrelerindeki kişilerin davranışlarını gözlediklerini, model alınan, gözlenen davranışların bireyin belleğine kodlandığını ve gerektiği zaman hatırlandığını ve uygulandığını belirtmektedirler. Şiddetin aktarılması ya da gözlem yoluyla öğrenme olarak da bilinen sosyal öğrenme kuramı, şiddetin çocuklukta öğrenilen ve dönemler arasında geçişe neden olduğunu savunmaktadır.⁵¹

Sosyal öğrenme kuramına göre; çocuk yaşlarda görülen veya yaşanılan şiddet bireylerde etki bırakmaktadır. Çocuk yaşanılan durumları içselleştirerek ilerleyen yaşlarda bu ve buna benzer şiddet davranışlarını sergilemektedirler. Yani kurama göre şiddet çevreden öğrenilen bir davranıştır.

⁵⁰ Kocacık, a.g.e. s.16-18

⁵¹ Halıcı, a.g.e. s.54

1.14.3.Psikolojik Yaklaşım

Psikolojik yaklaşıma göre şiddete maruz kalan kadınlar, uğradıkları şiddete rağmen eşiyle ilişkisine evliliğine devam etmekte ise bu durum, kadınların kendilerini suçladıklarını göstermektedir. Eğer şiddete maruz kalan şiddet uygulayan erkekten farklı bir hayat sürdürür ise uygulanan şiddet için erkeği suçluyor denilebilmektedir. Şiddet sonucunda şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon gözlemlenebilmektedir. Şiddete uğramış kadınlarda şiddet içeren ilişkiyi sürdürüp sürdürememek.⁵²

Psikolojik yaklaşıma göre şiddete maruz kalan kadın eğer şiddet ortamına son vermemekte ise şiddet nedeni olarak kendini görebilmektedir. Şiddet, kişilerde ruhsal sorunlara yol açabilmektedir.

1.14.4.Stres ve Sistem Kuramı

Maddi zorluklar, ekonomik durumlar vb. durumların stres oluşturduğu ve ev içerisinde yaşanan şiddete neden olabildiği stres ve sistem kuramcıları tarafından belirtilmektedir. Yapılan çalışmalara göre gün içerisinde yaşanan streslerin kadınlardan çok erkekleri daha fazla etkilediği görülmektedir. Fakat bu görüş toplumda yer alan cinsiyet farklılıklarının şiddet üzerinde etkisi olduğunun bir kanıtı olmamaktadır.⁵³

1.14.5.Sosyo - Kültürel Yaklaşım

Sosyo – Kültürel Yaklaşım şiddet temeli olarak çevresel etmenler olduğunu belirtmektedir. Bu kuramı benimseyenler erkeğin ev içerisindeki durumunun önemsenmediğini fark ettiğinde şiddet davranışı gösterdiğini belirtmektedirler. Ailede yer alan olumsuz iletişim yine aile de şiddet davranışının görülmesine neden olmaktadır denilebilmektedir.

Kadına yönelik şiddete, sosyo-kültürel yaklaşım biçiminde aile içinde yaşanan şiddetin nedeninin aile içinde eksiklikler olduğu söylenebilmektedir. Şiddetin kaynağı ailede yaşanan eksikler veya eksik davranışlar olarak yorumlansa da aile içi beklentilerin, eşlerin kadınlara karşı olan beklentilerinin yine sosyo-kültürel çevreden kaynaklandığı söylenebilmektedir.

⁵² Kocacık, a.g.e. s.17-18

⁵³ Halıcı, a.g.e. s.55

1.15. KADINLARIN ŞİDDET DENEYİMLERİ

Kadınların maruz kaldıkları şiddetler farklılık gösterebilmekte olup, farklı eğitim düzeylerine, yaşlara vb. özelliklere sahip olan kadınların aynı şiddet türüne maruz kaldıkları görülebilmektedir. Yaşanılan örnek olaylar ve maruz kalınan şiddet tür örnekleri aşağıda yer almaktadır:

-Sürekli hakarete maruz kalıyorum (Duygusal Şiddet)

Bilinçsizce, gencecik yaşımda, 4 çocuklu biriyle evlendim. Sürekli tartışıyoruz. Çocuklarım çok mutsuz bir ortamda yetişiyorlar. Evlenmeden önce sürekli ağabeyimden dayak yedim.

Ben 13 yaşındayken köyde çıkan bir kavga sonucu ablam ölünce aramızda kan davası çıktı ağabeylerin sürekli tehdit ediliyordu. Babam beni öldürülen adamın kanı yerine diğer aileye verdi. Evlendikten sonra sürekli hakarete maruz kalıyorum. İlk çocuğum kız olduğu için eşim benimle konuşmadı.

Yaşanılan örnekte de görüldüğü gibi, bazı gelenek, görenek ve törelerin kadınları istemedikleri durumlara sürükleyerek, mutsuz bir hayata ve sürekli duygusal bir şiddete maruz kalmalarına neden olabilmektedir. Aynı zamanda şu söylenebilir; mutsuz bir anne ve mutsuz bir aile ortamı çocuklarında mutsuz bir hayat yaşamalarına neden olmakta ve yaşanılan bu ortamdaki rol model olan baba ileride eşine duygusal veya farklı bir tür şiddet uygulayan bir nesille neden olabilmektedir.

-Prangalarım ayağımı acıtıyor (Cinsel Şiddet)

Aslında, sizlerle paylaşacağım sorunlar sayfalara sığmaz ama eminim ki, benzer şeyleri başka kadınlarda yazmıştır. 12 yaşlarındayken henüz adet olmadan, yani daha fizyolojik olarak da çocuk sayılacak yaşlarda bir yakınımın (ablamın kocası) tecavüzünden son anda uykudan uyandığım için kurtuldum. 16,17 yaşlarımda siyasete ilgi duyduğum için babam, sen kızsın senin böyle şeylere aklın yetmez dedi. 21 yaşında evlendim, evlendiğim insan insanca yaşam kurmayı düşleyenlerdendi. Ama bu insanca yaşam içinde anladım ki beni unutuyordu. Çünkü ben insan değil, kadındım. Uzun yıllar benim sevgimi ve duygularımı kullandığını anlayamadım. 31 yaşında siyasi şubeye alındım. Suçumu bende bilmiyorum onlar

da. Polis bana fahişe muamelesi yaptı. Çıktıktan 2 ay sonra hamile kaldım. Bu çocuğa bakamayacağımı düşündüğümünden doğurmak istemediğimi söyledim.⁵⁴

Eşim polisten mi dedi yıkıldım. Eşimle giderek aram bozuldu. Artık ona karşı duygusal hiçbir şey hissetmediğimden onunla yatmadım. Çünkü tecavüze uğramış hissediyordum. O ise her şeyi cinsellikle çözeceğini sanıyordu. Bugün düşündüğümde hayatımı yönlendiren hatta vücuduma sahip olan birileri var. Ya baba ya koca, erkek akrabalar ya da töreler, gelenekler ya da din. Kısacası prangaların ayağımı acıtıyor, zincirlerim boynuma ağır geliyor. Özgür dünya nasıl olur bilmiyorum. Ama düşlerimde ki özgür dünyayı özlüyorum.

İnsan hak ve özgürlüklerinin, kadın erkek eşitliğinin önemi bu örnek olaydan da görülmektedir. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin her bireyin gerçekten istedikten ve bu yolda ilerledikten sonra yapabileceği ve ailelerinde çocuklarına onların kendi hayal ve hedeflerinde emin adımlarla yürümeleri için imkân ve fırsat tanımalıdır.⁵⁵

-Kardelen...(Fiziksel Şiddet)

Benden 11 yaş büyük, belediyede çöpçülük yapıyordu. 3 sene evli kaldım. Önce imam sonra resmi nikah kıydı. Cinsel problemleri vardı evlilik yapamadık. Dövüyordu, (çok kısık sesle ve utanarak) zorla ayrıldık. 1 sene sonra ikinci evliliğimi yaptım 6 senedir evliyim.

Bir çocuğum var. Eşim ayakkabıcı, kumarbaz, halasının kızını seviyormuş, hala unutamamış aklına geldikçe beni dövüyordu, 24 saat yani oturuyorum kalkıyorum dayak yiyorum.

-Çaresizim...(Duygusal Şiddet)

Öncelikle belirtiyim eşimle severek evlendik. Bizim toplumumuz da kadınlar berdel olarak evlenir, ama ben eşimi seviyordum. Ama ağabeyim benim eşimin kız kardeşi, benim berdelimi beğenmedi. Sonuç itibarı ile bizler evlendik, ama ağabeyim anlamadı. Onlar boşandılar, ağabeyim ve görümcem boşanınca eşimin ailesi bana baskı yapmaya başladı. Tabii ki eşim etkilendi. Kardeşini boşadılar, sen de karını boşa diye baskı yaptılar. Ama eşim ve ben birbirimizi çok seviyorduk. En

⁵⁴ Sema Aslan, **Özgür Değilim**, Amargi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 28

⁵⁵ Aslan, a.g.e. s. 28

sonunda eşim zorlamalara dayanamayıp üstüme kuma getirdi. Bütün bunlar olduktan sonra biz şehre taşındık. Eşim üstüme kuma getirirken benim bir kızım vardı ve hamileydim. Daha öncede eşim bir Kürt olarak yurtsevdi ama biz şehre gelince daha çok gelişti. Bunun sonucu olarak cezaevine girdi. 36 yıl ceza aldı.⁵⁶

Kumamın bir çocuğu olmuştu eşim cezaevine girdiğinde, kumam ben barıştık kardeş olduk, ekonomik zorluklarla boğuşmaya başladık. Bütün bu zorluklar olurken eşim cezaevinde hepatit b ye yakalandı. Cezaevi yönetiminin ihmali ve baskılardan dolayı, eşim gittikçe kötüye gidiyor hastalığı ilerliyor. Ekonomik olarak kötü durumda oluşumuzdan dolayı biz de çaresiziz, bende kadın olarak çok zor durumdayım.⁵⁷

-Ekonomik özgürlüğüm olsaydı...(Ekonomik Şiddet)

Ben hastayım herhangi bir sosyal güvencem olmadığı için hastaneye gidemiyorum. Dilimden dolayı, kendimi ifade edemiyorum, çevremle iletişim kuramıyorum. Eşimle çok problem yaşıyorum. Ev kadınıyım okumam yazmam yok, mutlu değilim. Dayak ve hakarete hemen hemen her gün uğruyorum. Ayrılmak istiyorum. Çok düşünüyorum bunu fakat ne yapacağım babam evine almaz. Ekonomik özgürlüğüm olsaydı bunların hiçbirine katlanmazdım. Ama çare yok çekiyorum.

Eğitim, bireylere bilgi birikimi katmanın yanı sıra ekonomik özgürlük içinde bir anahtar görevi görmektedir. Eğitimli birey kendini daha iyi tanır, kendi potansiyelinin daha çok farkındadır. Hedeflerini daha net koyar ve o hedeflerde yol almak için gerekli donanım ve bu donanımın sahip olmanın getirdiği özgüvene sahiptir. Yapılan araştırmalarda eğitim düzeyi düşük ve ekonomik bağımsızlığını elde etmek için gerekli birikime sahip olmayan kadınlar, maruz kaldıkları şiddeti yukarıdaki örnek olay gibi kabul etmektedirler.

-Karanfil...(Fiziksel Şiddet)

Eşim beni dövüyor. Bir keresinde komşuya gittim Allah razı olsun komşum beni kabul etti. Bir iki gece kalıp geri döndüm, ne yapayım. Komşular diyorlardı niye burada duruyorsun. 10 kişinin derdini sen çekiyorsun. Laf ediyorlar boşu boşuna

⁵⁶ Semra Erdoğan ve Aylın Aktaş, **Sığınma Evlerinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları**, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009, Cilt: 6, s. 814

⁵⁷ Amargi, **Özgür Değilim**, Amargi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 36

niye, sen al başını git bul birini evlen. Bende diyordum ki ne yapayım. Bulanlar oluyordu, işte bir zengin var arkadaşlar, kadınlar.... Emeklisi var maaşlısı var çocuğuna bakar bilmem ne. Bakıyordum adam yaşlı. (mahcup bir ifade ile söylüyor)⁵⁸

-Begonya...(Fiziksel Şiddet)

Mesela sabahları kalkar sinirli olurdu, her sabah yürek kabartısı ile uyanırdım. Beni bugün dövmesinler. Böyle her şeyi mükemmel hazırlardım. Ufacık bir sebep bulurdu mesela pantolonu ütülerdim. Çift dikiş olunca beni döver 2-3 saat döverdi, kafamı duvarlara vurur, vücudumu ısırır, tekmeler atardı.⁵⁹

Vaka örneklerini incelediğimizde eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların aynı zamanda duygusal ve psikolojik şiddete de maruz kalabildiği görülmektedir. Ayrıca yine örneklerden görülmektedir ki eğitim, yalnızca kişinin bilgi birikimini arttırmakla kalmamakta, kişilerin kendilerini tanımalarını ve ekonomik özgürlüğünü sağlamada bir etken olmaktadır.

1.16. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE İLGİLİ YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR:

- Her türlü ayrımcılığın kadınlara karşı önlenmesi sözleşmesi.
- Medeni kanun 186. maddesi (eşler oturacakları konutu birlikte seçerler).
- Medeni kanununun 194. Maddesi (aile konutu üzerinde eşlerin ortak hakları)
- Anayasanın 41. maddesi (aile içinde kadın erkek eşittir.).⁶⁰
- 1951 Eşit ücret sözleşmesi.
- 1952 Kadının siyasi hakları sözleşmesi.⁶¹
- 4857 Sayılı iş kanunu (cinsel taciz).

⁵⁸ Aslan, a.g.e. s. 37

⁵⁹ Semra Erdoğan vd. a.g.e. s. 814

⁶⁰ Aysun Sayın, **Avrupa Birliğinde Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği: Türkiye Açısından Bir İnceleme**, Aydın Matbaası, Ankara, 2007, s. 126

⁶¹ Gülseren Ağrıdağ, **Kadın ve Şiddet: Kentte Yapılabilecekler**, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Bursa, 2006 (**Doktora Tezi**)

- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılması özleşmesi.
- 4857 Sayılı iş kanunu (analık halinde kadına tanınmış olan doğum ve süt izinleri).
- 1958 Ayrımcılık sözleşmesi.
- 506 Sayılı kanun (analık sigortası).
- 1962 BM Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları gündemi
(kendi rızası ile evlenme asgari evlenme yaşı)
- 1982 anayasası (ilköğretim, tüm bireyler için zorunludur ve devlet okullarında ücretsizdir.⁶²
- 1993 Kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması deklarasyonu.
- 1993 Viyana insan hakları konfederasyonu.
- 1994 İnsan hakları komisyonu (kadına yönelik şiddet, bu şiddetin sebepleri ve sonuçları).
- 1995 Pekin-deki 4. dünya kadın konferansı.⁶³
- 1996 Habitat II. İstanbul(A)
- 1999 Kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi.
- 2000 Anneliğin korunması sözleşmesi.⁶⁴
- 2000 Güvenlik konseyi kadınlar, barış ve güvenlik meselelerinin eli alınması
- 2000 yılı ilerleme raporu; sosyal politikalar ve istihdam, (sosyal politika ve istihdam alanında çalışma hukuku, , sağlık güvenlik, sosyal diyalog, eşit muamele gibi konularda eşitlik).
- 2001 Kadının statüsü komisyonu yeni çalışma programının yayınlanması.

⁶² Yasemin Karaman, **Planlı Dönemde Kadın Eğitimi Politikamız**, A.Ü. Eğitim Bölümleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü, cilt 27, Ankara, 1994, s. 408 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁶³ Shahrzad Mojab and Nahla Abdo, **Namus Adına Şiddet**, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006, s. 173

⁶⁴ Yasemin GENÇ, **Çalışma Hayatında Kadınların Karşılaştığı Sorunlar ve Hukuki Mücadele Yolları**, Amargi Yayınları, İstanbul, 2008

-2004 TBMM-TCK tasarısı 105. madde (hiyerarşi, cinsel taciz veya hizmet ilişkisinden dolayı neden olan, aynı işyerinde çalışmanın oluşturduğu kolaylıktan faydalanılarak işlendiği ya da nüfus kötüye kullanılmak amacıyla takdirde, verilecek ceza alt sınırının 6 ay üst sınırının 4 yıl olmasıdır.

-2008 yılı ilerleme raporu (namus cinayetleri ve aile içi şiddet).⁶⁵

On yıllardır kadın hak ve özgürlüğüne yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların temel amaçları, kadına yönelik şiddetin azaltılması, kadın eğitim düzeyinin yükseltilmesi, kadınların hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik olmaktadır. Aslında bu bir döngü olarak düşünülebilmektedir. Çünkü, hak ve özgürlüklerinin farkında olan kadın, eğitim hakkının farkında olacak ve şiddet durumunda yapması gerekenleri biliyor olacaktır.

1.17. KADINA ŞİDDETLE İLGİLİ KURUMLAR

Kadına yönelik şiddet üzerine devlete bağlı kurumlar oluşturulmuş olup, bu kurumlar:

1.17.1. Aile ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 1989 yılında Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı adı altında kurumsal yapılanmasına başlamış, 1993 tarihinde Aile Araştırma Genel Müdürlüğüne dönüşmüş ve son olarak da 2004 Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü adı altında faaliyet göstermektedir. Genel müdürlük sosyal sorunların belirlenmesi aile bütünlüğünün korunması, kuvvetlendirilmesi için gerekli çalışmalar yapmakta, projelere destek olmaktadır.

Aile ve Sosyal Araştırmalar müdürlüğü konuyla ilgili çalışmalar gerçekleştirmekte olup, kadınlara karşı yapılan şiddet davranışının engellenmesi için çalışma ve eğitimler düzenlemektedir.

⁶⁵ SAYIN, a.g.e. s. 129

1.17.2. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü

1990 yılında kurulmuştur. 2003 tarihinde tekrar başbakanlığa bağlı olarak hizmet vermeye başlamıştır. Kadına yönelik ayrımcılığı önleme, kadını ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda etkinleştirmek, kadının eğitim düzeyini yükseltmek amacı ile yapılacak çalışmaları desteklemek ve bu alanlarda strateji geliştirmek, kadına karşı yapılan tacizi engelleme amaçlı çalışmalar gerçekleştirmek, kadına yönelik ayrımcılığı önlemek için diğer kurumlarla da iş birliği yapıp gerekli etkinliklerde bulunmak olarak müdürlüğün görevlerini belirtebiliriz.⁶⁶

1.17.3. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) kadın, engelli, yaşlı ve çocuklara yönelik çalışmakta olup maddi yardımda da bulunmakta sorumluluk alanlarına yönelik araştırmalar yapmaktadır.

1.17.4. Dernek ve Vakıflar

- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı
- Kadınlarla Dayanışma Vakfı (Kadav).
- İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu.

1.17.5. Üniversiteler

- Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KASAUM), Atılım Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Çankaya Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Gazi Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, ODTÜ Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı Başkanlığı, İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi

⁶⁶ Handan Sezgin, **Partneri Tarafından Şiddete Maruz Kalan Kadınların Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları ile İlişkinin İncelenmesi**, Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2007, s. 22 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

(KAUM), Marmara Üniversitesi Kadın İşgücü İstihdamı Araştırma ve Uygulama Merkezi, Çukurova Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Gaziantep Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Mersin Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.⁶⁷

Kadına şiddete yönelik kurumlar incelendiğinde şiddete yönelik yapılan birçok çalışma olduğu görülmektedir. Fakat bu çalışmalar hakkında kadınların yeterince bilgi sahibi olmadığı söylenebilir. Yapılan çalışmaların dernek ve vakıflardan haberdar olunması ve bu kurumlardan nasıl destek alınabileceği yönünde daha çok bilgi sahibi olunması kadınların şiddetle karşılaşma durumlarında daha bilinçli hareket etmelerini sağlıyor olacaktır.

1.18. KONUSYLA İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Bu çalışma, 2005 senesinde Aydın şehrinde gerçekleştirilmiş olup, olasılıksız örnekleme yöntemi ile 291 kadınla yapılmıştır.⁶⁸

Bulgular: Kadınların yüzde 27'si bir şiddet çeşidine, geri kalan ortalama %73'ü en fazla duygusal, ikinci fiziksel ve üçüncü cinsel şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır.

Aile içerisinde kadınların şiddet görme ihtimalini arttıran etmenler; evlilik yaşamından memnun olmamak, evlilik yaşamının içerisinde yaşadıkları sorunlar vb. etmenler olarak adlandırılabilir.

Kadınların duygusal şiddete maruz kalma, aile içi yaşamlarından mutlu olmamaları, aile içinde sorunlarla karşılaşmaları, kadınların eşleri ile birlikte keyif aldıkları etkinlikler gerçekleştirilmemeleri şiddet görme ihtimalini arttırmaktadır.

Fiziksel şiddete uğrama ihtimalini çoğaltan nedenler ise; yaşamlarından mutlu olmama, kadınların sağlık problemleri vb. denilebilmektedir.

⁶⁷ SEZGİN a.g.e. s.24-25

⁶⁸ Zekiye Karaçam vd., "Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Görmelerini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Şiddete İlişkin Bazı Özellikleri", Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2006, Sayı 2, ss.71-73.

Cinsel şiddete maruz kalma ihtimalini çoğaltan nedenler; eşte alkol vb. alışkanlıkların olması, evlilikte mutsuzluk, kadınların sağlık problemleri, ev hayatında sorunların olması, eşin kumar vb. alışkanlıklarının olması, kadınla beraber kayıf alınan etkinliklerin gerçekleştirilmemesi kadınların cinsel şiddete maruz kalma ihtimallerini arttıran nedenler olarak adlandırılarak bilinmektedir.⁶⁹

Çalışma, ilk olarak psikiyatriye müracaat eden, 100 evli kadınla gerçekleştirilmiştir. Fiziksel şiddet bulunmayan ve bulunan gruplar çeşitli yönleriyle kıyaslanmıştır. (Aile, Demografik, klinik) Çalışmanın sebebi, başvuru yapan kadınların hayat boyu fiziksel şiddet, çocuğuna fiziksel şiddet davranışı gerçekleştirme prevalansını ve aralarındaki bağı bulma, ailede bedensel şiddete katkı sağlayan sosyo-demografik, fiziksel şiddetin özelliklerini bulma ve kültürel yönlerini belirlemek. Çalışmanın bitiminde çıkan sonuçlar ise; başvuruda bulunan kadın hastaların en fazla çocukken, ikinci evliliğinde şiddete maruz kaldığını ve üçüncü olarak çocuğuna karşı şiddet davranışı gösterdiği görülmüştür.

Şiddete maruz kalan kadınlar ve eş şiddetine maruz kalmayan kadınlar arasında ekonomik durumların, evliliği gerçekleştirdiği yaşın, eğitim seviyeleri arasında fark olmadığı gözlemlenmiştir. Bağımlılık yapan maddelere olan bağımlığın bulunması, yaş sayısının düşük olması, bir üst nesille birlikte yaşanılmasının şiddete maruz kalmaya büyük oranda etkili olduğu görülmüştür.

Erken yaş döneminde şiddete maruz kalınması ve ilerleyen yaşlarda şiddet uygulama davranışının gösterilmesine etkin olduğu görülmüştür. Aile içi şiddet toplumlarda çoğunlukla görülen bir durumdur. Çocukluk şiddette etkin rol oynamaktadır.⁷⁰

Çalışma, 15 sığınma evinde hayatlarını devam ettiren kadın ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme yöntemi ve kayıt ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Bulunan etmenler ve tema içerikleri çözümlenerek analiz edilmişlerdir. Kadınların nasıl çaba harcadıkları ve çözüm yolu olarak kaçma, boyun eğme, inanç ve yüzleşme yöntemlerini kullandıkları gözlemlenmiştir.

⁶⁹ Zekiye Karaçam vd., "Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Görmelerini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Şiddete İlişkin Bazı Özellikleri", Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2006, Sayı 2, ss.71-73.

⁷⁰ Işıl Vahip ve Özge Doğanavşarlıgil, "Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız", Türk Psikiyatri Dergisi, İstanbul, 17(2), s. 107

Bu araştırmada, şiddete uğrayan kadınların nerelere başvurması ve bu hallerde neler yapmaları gerektiği konularında destek olması konusunda tavsiyede bulunulmuştur. Çalışmada, şiddete maruz kalan kadınların yapması gerekenler hakkında bilinçlendirilmesi, şiddet maruz kalan kadınların uygun hizmetleri kullanmaları hususunda desteklenmesi ve bu hizmetlere ulaşmada engellerin aşılması için destek olunması önerildi. Bu alışma Ülkemizdeki kadınların şiddet üzerine olan tepkilerini göstermiş olup, az sayıda kadının şiddete maruz kaldıklarında gitmeleri gereken kurum ve kuruluşlara başvuruda bulunup gittiklerini göstermektedir.⁷¹

Çalışma, Konya ilinde yaşayan evli ve şiddete uğrayan kadınların hayat kalitesi ve ekonomik sosyal durumları arasındaki ilişkiyi gözlemlemek adına gerçekleştirilmiştir. Araştırma 15–49 yaş evli kadınlara kocalarının şiddet uygulama durumlarını, sosyo-ekonomik halinin şiddete uğrama ve hayat kalitesi ile alakasını değerlendirmek üzere tanımlayıcı-karşılaştırmalı türde yapılmıştır. Çalışma yaklaşık olarak 13000 kadınla gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada edinilen bilgiler yüz yüze görüşülerek elde edilmiştir. Çalışmada anket yöntemi kullanılarak, ankette şiddete maruz kalan kadınlar hakkında bilgiler, eşlerinden şiddet görmeleri, sos ekonomik bilgilerine alınmıştır. Araştırmada görülmüştür ki kadınların yüzdeler olarak çoğu son bir yılda bir ve birden fazla şiddete maruz kalmışlardır. Sırasıyla en çoktan en aza; ayda ve haftada en az bir ya da iki kez kadınların şiddete maruz kaldığı görülmüştür. şiddet türlerine göre incelendiğinde; şiddete maruz kalan kadınların en çok sözel, ikinci olarak duygusal, üçüncü olarak fiziksel, dördüncü olarak ekonomik ve sonuncu olarak cinsel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür.⁷²

Takvim ve Posta isimli gazetelerin incelenmesi üzerine yapılan çalışmada, şiddete maruz kalan kadınların yer aldığı içerisinde şiddet yer alan haberlerde kadınların hangi çeşit şiddet gördükleri ve bu olayların gazetede nasıl yer aldığı araştırılmıştır. Araştırmanın nedeni, takvim ve Posta gazetelerinde yer alan haberin;

- Yapılan haberlerin sayısal ve biçim olarak özelliklerini,
- şiddet içerikli yapılan haberlerin yer aldıkları sayfalar,

⁷¹ Semra Erdoğan vd., “**Siğinma Evlerinde Yaşayan Bir Grup Kadının şiddet Deneyimleri ve Baş Etme Yaklaşımları**”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2009, Cilt: 6, s.1

⁷² Dindaş, a.g.e. s.29

- Haberlerde yer alan olaylarda bulunan malzemelerin şekil, detay ve sayı özellikleri,
- Haberlin sağlandığı ajanslardaki muhabirler ve haberi gazetede hazırlayan muhabirler hakkındaki cinsiyet bilgisinin sayısal dağılımlarını,
- Kadınlara hangi şiddet türlerinin uygulandığını,
- Kadına yönelik yapılan şiddetin sunulan gerekçeleri,
- Şiddete maruz kalan kadınların en çok maruz bırakıldıkları araçlar,
- Uygulanan şiddetlerin gerçekleştirildikleri mekanlar,
- Kadınlara şiddetin daha çok ne zaman uygulandığını,
- Kadınlara yönelik yapılan şiddetin kadınların özelliklerine göre oluşturulan sayısal veriler,
- Kadınlara uygulanan şiddetin etmenlerine dair dağılımlar (Sayısal).⁷³

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, haberlerde kadına uygulanan fiziksel şiddetin 724 (%47,4) haberlerle ön planda yer aldığı belirlenmiştir.

Cinsel şiddet ise 426 (%27,9) sayısal veri ile ikinci olarak haberlerde bulunmuştur. Farklı bir deyişle, Posta ve Takvim gazetelerinde yer alan haberlerde 1250 (%75,3) kez ile en fazla kadınlara uygulanan fiziksel ve cinsel şiddetin konu edildiği belirlenmiştir.⁷⁴

Yapılan araştırma, şiddete maruz kalan kadınların, şiddet olgusunu yorumlamaları, şiddete maruz kalmalarında durumun yanında yer alan çevresel ve ailesel durumlar, şiddete karşı kullandıkları savunma yöntemleri ve kadınların uğradıkları şiddet sonucunda sağlıklarında oluşan durumların belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışma niteliksel bir araştırma olup, şiddete eş tarafından maruz kalan kadınlarla detaylı görüşmeler yapılarak sağlanmıştır. Kadınlarla yapılan görüşmelerde kadınların maruz kaldıkları şiddetin nedenleri olarak; eşin yaşadığı strese, ekonomik problemlere, ailenin bireyi olan çocukların çocuklukta şiddetle karşı karşıya kalmasına ve tanık olmasına, psikolojik problemlere, eşin çevresine ve ailesine vb. olarak belirtmişlerdir. Şiddete maruz kalan kadınların en fazla

⁷³ Halıcı, a.g.e., s. 129

⁷⁴ Halıcı, a.g.e., s. 210

gösterdikleri tepkiler arasında tepkisiz kalmaları ve susmaları bulunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınlar eşlerine verdikleri sözel tepkilerin şiddete neden olduğunu düşünmektedirler. Bu kadınlar istemedikleri hamileliklere maruz kaldıklarını, şiddet sonucunda nedensiz ağrı ve sızılar , duygusal çökkünlükler yaşadıklarını aktarmışlardır.⁷⁵

⁷⁵ Nur OKUTAN, **Van'a Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Doğal Koşullar ve Baş Etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Van, 2007, s. 55 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

İKİNCİ BÖLÜM:

DEPRESYON VE KURAMSAL KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. DEPRESYON

Geniş kapsamda depresyon; bireylerin mutsuzluk, hayatlarında hiçbir şeyi istememe ve hiçbir şeyden keyif almama, olumsuz duygu ve düşünceler, eski hayatında yaşadıklarına yönelik pişman olma duygusu, kendine ithamda ve suçlamada bulunma, intihar girişimleri, yemek yemede arzusunda azalma, hayatının sona ermesine yönelik düşünceler, cinsel olarak isteğin azalması vb. hastalık olarak açıklanabilmektedir.⁷⁶

Depresyon, tekrarlarla gidebilen, işlevsellikte gözle görülebilen bozukluğa neden olan ve bireylerin hayatında belirli bir zamanı olmadan gerçekleşebilen ciddi psikiyatrik bir rahatsızlık olarak tanımlanabilmektedir.⁷⁷

Kısacası depresyon, kişideki olumsuz, karamsar duyguların olduğu, temel ihtiyaçlarda bozulmaya, intihar girişimi ve ölümlerle sonuçlanabilecek bir hastalıktır. Depresyon ruhsal bir rahatsızlık olduğu gibi fizyolojik sonuçlara da neden olmaktadır. Örneğin yaşanan iştah problemleri çeşitli mide hastalıklarına neden olabileceği gibi mutsuzluk çökkünlük hali nedeniyle strese bağlı fizyolojik hastalıklar yaşanabilmektedir.

2.2. DEPRESYON BELİRTİLERİ

Depresyon, farklı bulgularla görülebilmektedir. Bu bulgular aşağıdaki şekilde sıralanabilmektedir:

- Genel görünüş ve dışarıdan görülebilen belirtiler: Depresif olan bireylerde, yüzlerinde hüznün ve mutsuzluk, yüz hatlarındaki çizgilerde görünmesi şeklinde olabilmektedir. Bireylerin davranışlarındaki ağırlık dikkat çekici özelliklerden biridir.
- İlişki oluşturma ve konuşma ile ilgili bulgular: Ses düşük ve ağırdır. Bireylere sorulan soruların cevapları güçlükle alınır. Orta ve daha hafif seviyede olan bireylerle

⁷⁶ Remziye Ceylan, **Entegre Eğitime Katılan ve Katılmayan Engelli Çocukların Annelerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi**, Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004, s. 29 (**Doktora Tezi**)

⁷⁷ Şahinde Özlem Erden Aki, **Depresyona İlişkin Tutumlar Ve Damgalanmayı Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi**, Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi , Ankara, 2016, s.1 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

bağlantı kurmak o kadar güç olmamakla birlikte, daha ağır olan hasta bireylerle daha da güç duruma gelmektedir.

- Duygular hakkında görülebilen bulgular: Bireyler genel olarak içsel bir acı yaşama durumuna kadar gelebilen, aşırı derecede mutsuzluk belirtmektedirler. Bu kişilerde kaygı, duygu durumları mutsuzluk ve hüznün yoğun olması, duygusal olarak ağlama davranışı görülmektedir. Daha önce yaşamlarında mutluluk ve keyif alarak yaptıkları herhangi bir şeyden artık keyif almadıklarını belirtebilmektedirler.

- Bilişsel beceriler hakkında görülen bulgular: Bireyler yoğun olarak unutma durumları hakkında şikayet etmektedirler. Fakat kişilerin unutmalarının nedeni fizyolojik olmamaktadır. Psikolojik durumlarına göre karar verme, zamanın yorumlanması, sıradan durumlarda ne yapacağını bilememe gibi durumlar yaşanabilmektedir.

- Düşünce akımı, içeriği hakkında görülen bulgular: Bu bireylerin kendilerini zayıf, yetersiz görmeleri, ölüm düşüncelerine sahip olmaları, kişilerin kendisini zavallı olarak benimsemeleri, geleceğe dönük yaşadıkları nedensiz kaygılar olabilmektedir. Daha yavaş düşünerek, ümitlerini yitirip, kendilerine karşı olan saygılarını da kaybetmişlerdir. Geçmiş yaşamlarına dönük pişmanlıklar yaşayabildikleri gibi geleceğe dönük korkuları da bulunmaktadır.

- Hareketler hakkında görülen bulgular: Psikolojik durumlardaki ağırlık nedeniyle davranışlardaki ağırlaşma gözle görülür bir hale gelmiştir. Bireylerin tüm yaşamsal aktiviteleri (Yürüme, hareket etme, konuşma vb.) daha zor bir hale gelmiştir. Fakat zor olaylarda hareketlilik, ellerini ovarak aralıksız yürüme ve kaygılı davranışlar fark edilmektedir.

- Fizyolojik ve fiziksel olarak görülen bulgular: Bireylerin büyük bir kısmında iştahta azalma ve bunun sonucu olarak da kiloda azalma durumu oluşmaktadır. Bu bireyler çoğunlukla keyifsizlik, kısa zamanda yorulma ve uykusuzluk, derin uyku durumuna geçememe, uykudan uyanma gibi belirtiler olabilmektedir.⁷⁸

Cinsel isteğin yok olması da görülen diğer bulgulardandır. Depresyon, kişilerin davranış, fizik, düşünce değişimleri, görünüm, konuşma, duygu durum

⁷⁸ Ceylan, a.g.e. s.30

değişimleri, bilişsel yetilerdeki değişikliklerle anlaşılabilir. Kişinin yaşadığı bu belirtiler normalden fazla ve belirgin olarak görülebilmektedir.⁷⁹

2.3. DEPRESYON ÇEŞİTLERİ

2.3.1. Klinik Depresyon (Majör Depresif Bozukluk)

Majör depresif bozukluk, depresyon çeşitlerinde yer alan en ağır olarak bilinen depresyon çeşididir. Kendisini umutsuz hissetme, değerli olmadığını düşünme, İstikrarlı bir mutsuzluk hali vb. görülmekle birlikte tedavi olmadan düzelme durumu mümkün değildir. Bireyler aşağıda yer alan durumlardan en az 5 tanesini iki haftada bir yaşama durumuna sahipse Majör depresyon tanısı konulabilmektedir.

- Günün büyük bir kısmında kendini depresif hissetme
- Günlük aktivitelere olan alakanın azalması
- Gözlemlenebilen kilo azalması veya çoğalması
- Yüksek derecede uyku olmama ve ya uykudan kalkamama durumu
- Hareket ve düşüncelerde yavaşlama durumu
- Günün büyük bir kısmında kendini yorgun/halsiz hissetme
- Karar verme durumunda ve odaklanma durumunda zorluk
- Yinelenen kendini öldürme ve ölme düşüncesi

2.3.2. Atipik Özellikli Majör Depresif Bozukluk

Majör depresif bozukluk kapsamında değerlendirilen atipik özellikli Majör Depresif bozukluk bireylerde bazı davranış durumlarıyla birlikte görülmektedir. Atipik depresyona sahip bireylerin duygusal halleri çevreden gelen uyarıcılarla farklılıklar

⁷⁹ Ceylan, a.g.e. s.30

göstermektedirler. A tipik özellikli Majör Depresif bozukluk ilk olarak gençyaşlarda başlayan ve yetişkin çağlarda devam eden bir bozukluk olarak nitelendirilmektedir.⁸⁰

Atipik özellikli Majör Depresif Bozukluk durumu olan bireylerde çoğunlukla aşağıda yer alan bulgulara rastlanmaktadır;

- Kilo durumunda yüksek bir artış durumu
- Yemek yeme isteğinde gözle görülür bir artış
- Sıklıkla uykulu olma durumu
- Hareketlerde yavaşlama duygusu (Bacak ve Kol)
- Karşı konulmaya yönelik hassas olma

2.3.3. Doğum Sonrası Depresyonu

Majör depresyon çeşitleri içerisinde, doğum gerçekleştirildikten sonraki 4 hafta içerisindeki depresyon çeşididir. Doğumdan sonra gerçekleşen depresyon doğum yapan kadınların %10-15'i arasında görülmektedir. Bu tür depresyonun nedeni bilinmemektedir. Doğum sonrası depresyon yaşayan kadınlarda aşırı derecede mutsuzluk, anksiyete ve ümitsizlik bulgularıdır.

2.3.4. Mevsimsel Duygu Durum Bozukluğu

Mevsimsel duygu durum bozukluğu bazı mevsimlerde gözlenme yönünden diğer depresyon çeşitlerinden farklılaşmaktadır. Çoğunlukla aydınlığın az olduğu kış mevsiminde sıklıkla Mevsimsel duygu durum bozukluğu görülmektedir. Nüfusun yüzde bir veya ikisini etkileyen bu depresyon türü çoğunlukla kadın ve genç bireylerde gözlemlenmektedir. Bu durumu yaşayan bireyler yaz mevsimini kapsayan aylardaki ruh halleri ile kış mevsimini kapsayan aylardaki ruh halleri birbirinden oldukça farklı olmaktadır. Sonbahar kış aylarında başlayan mutsuz, umutsuz vb. olumsuz ruh durumları ilkbahar aylarına kadar devam edebilmektedir.

2.3.5. Melankolik Özellikli Majör Depresyon

Bu depresyon çeşidinde bireyler daha önceki zamanlarda keyif duyduğu hiçbir şeyden keyif duymamaya başlamaktadırlar. Bu tanının söylenebilmesi için aşağıdaki özelliklerden üç ya da daha fazlasının bulunması gerekmektedir;

⁸⁰ Psikologofisi, “**Depresyon Türleri(Çeşitleri) Nelerdir?**”, <https://www.psikologofisi.com/depresyon/turle-ri-nelerdir> (Erişim Tarihi: 06.07.2018)

- Kayıf duyulan hiçbir şeyden artık keyif duyulmaması
- Olumlu durumlar sonucunda tepki verememe
- Psikomotor hareketlerde görülen değişiklik
- Güçlü bir suçlu hissetme durum duygusu
- Uyuyamama
- Gündüz hissedilen depresyonun artması

2.3.6. Psikotik Özellikli Majör Depresif Bozukluk

Psikotik özellikli majör depresyon, halüsinasyon ile görülen depresyon türüdür. Bu türde bireyler hayatta kalmamalarını, kendisini değerli olmadıklarını belirten gerçek olmayan ses işittiklerini söyleyebilmektedirler.

2.3.7. Katatonik Özellikli Majör Depresif Bozukluk

Bu depresyon türünde bireylerin hareketlerinde büyük bozukluklar fark edilmektedir. Aşağıda yer alan özelliklerden iki ya da daha fazlası Katatonik özellikli Majör depresif bozuklukta görülmesi beklenmektedir;

- Kaslarda hareket olmama durumu
- Sebebi olmayan kas davranışları
- Konuşmanın tamamen olmama durumu ve ya güçlü negativite durumu
- Az görülen vücut konumu
- Diğer kişilerin konuşma ve davranışlarını yineleme

2.3.8. Distimik Bozukluk

Bu depresyonun az ağır olmayan fakat süreğen durumlarından bir tanesidir. Bulguları çoğunlukla iki ve daha fazla sene boyunca sürmektedir. Bu bozukluk kişilerin hayatlarını majör depresyona göre daha negatif bir etki bırakır. Bunun nedeni süresi daha uzun bir zaman almaktadır. Bu kişilerde umutsuzluk, hayatlarında yaptıkları her türlü etkinlikten soğuma uzaklaşma, keyif almama, özgüven azalması vb. bulgular kendini göstermektedir. Etraftaki kişiler bu durumda olan bireyleri, söylenen, hayatını keyifsiz geçiren kişi olduklarını söylemektedirler.⁸¹

⁸¹ Psikologofisi, "Depresyon Türleri(Çeşitleri) Nelerdir?", <https://www.psikologofisi.com/depresyon/turleri-nelerdir> (Erişim Tarihi: 06.07.2018)

2.4. DEPRESYONUN SINIFLANDIRILMASI

Depresif bozukluklar (distimik, depresif, major depresif ve isimlendirilemeyen bozukluklar), önceki zamanlarda sergilenmiş hipomanik, manik veya karma bu ataklara dair bir durum yok olması ile bipolar bozukluktan farklılaşmaktadır. Bipolar bozukluklarda (siklotimik, bipolar I, bipolar II ve diğer tanımlanamayan bozukluk) hipomanik veya manik dönemler bulunmaktadır. Yahut geçmişte yaşanılmış olma durumuyla alakalı bir hikaye öğrenilir. Depresif devrelerde yer almaktadır.⁸²

TABLO-1 Duygu Durum Bozukluklarının Güncel Sınıflandırılması

DSM	IV sınıflandırması ICD
Major depresif bozukluk	Depresif Atak
Tek atak	Hafif depresif atak; somatik sendrom eşlik eden/etmeyen
Tekrarlayan (rekürren) ataklar	Orta şiddette atak; somatik sendrom eşlik eden/etmeyen
Şiddeti; hafif, orta, ağır (psikotik özelliği olan olmayan), remisyonda (kısmi-tam)	Şiddetli depresif atak; psikotik özellikler gösteren/göstermeyen
Eğer varsa kronik, atipik, melankolik ve postpartum başlangıç belirtilir.	Tekrarlayan (rekürren) depresif bozukluk Şimdiki depresif atak; hafif, orta, şiddetli, şiddetli ve psikotik belirtilerle birlikte
Başka türlü adlandırılmayan depresif bozukluk:	Başka duygudurum bozuklukları
Premenstrüel disforik bozukluk	Başka tek duygudurum bozukluğu
Minör depresif bozukluk	Karma affektif bozukluk
Rekürren kısa depresif bozukluk	Başka duygudurumu bozukluğu Rekürren kısa depresif bozukluk
Postpsikotik depresif bozukluk	Başka sınıflandırılmış/belirlenmiş duygu

⁸² B. Burçak Annagür, **Depresyon Hastalarında Dürtü Kontrol Sıklığı**, Çukurova Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Adana, 2008, s.4 (**Uzmanlık Tezi**)

<p>Psikotik bozukluklarla birlikte aktif evrede görülen görülen major depresif epizod</p> <p>Distimik bozukluk</p> <p>Varsa belirtilir:</p> <p>Erken/geç başlangıçlı</p> <p>Atipik özellikler gösteren</p>	<p>durumu bozukluğu</p> <p>İnatçı duygudurum bozukluğu</p> <p>Siklotimi</p> <p>Distimi</p> <p>Diğer inatçı duygu durum bozuklukları</p> <p>Belirlenmemiş inatçı duygudurum bozukluğu</p>
<p>Bipolar I ve Bipolar II bozukluğu</p> <p>Şimdiki ya da en son epizod: hipomanik, manik, depresif, karma</p> <p>Başka türlü adlandırılmayan Bipolar bozukluk Başka türlü bozukluğu</p> <p>Genel tıbbi duruma veya madde kullanımına bağlı duygu durum bozukluğu</p> <p>Siklotimi</p>	<p>Bipolar affektif bozukluk</p> <p>Şimdiki durumda; Hipomanik, manik, depresif, karma, remisyonda</p> <p>Başka Bipolar affektif bozukluklar</p> <p>Belirlenmemiş bipolar affektif bozukluk</p> <p>Belirlenmemiş duygudurum bozukluğu</p> <p>Siklotimi ICD sınıflandırmasında daha yukarıdaki inatçı duygu durum bozuklukları yer almaktadır.</p>

83

2.5. DEPRESYON İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Depresyon bilinen psikiyatrik bozuklukların en eskilerinden biridir. Eski Ahid'de ve klasik Hindu tıbbi metinlerinde izine rastlamak mümkündür. Tıp literatüründe depresyonu ilk tanımlayan Hippokrates'dır. Hippokrates (İ.Ö. 460 - 357) bu tabloyu kara safra fazlalığı ile açıkladığı için "melaine chole" olarak adlandırmıştır. Galen'e (İ.S. 131 - 201) göre melankoli "korku ve depresyon, yaşamdan hoşnutsuzluk, tüm insanlardan nefret" ile kendini göstermektedir. Sonbaharın melankoliye en çok uyan mevsim olduğu düşünülmekteydi. Efes'li hekim Soranus'un (İ.S 1. - 2. yy) ruh hastalıklarının kurumsal tedavisinde hastalara tiyatro oyunları izlettiği, oyunlarda rol almalarını istediği ve melankolide komedi, manide trajediyi tercih ettiği bilinmektedir. ⁸⁴

⁸³ Annagür, a.g.e. s. 4

⁸⁴ Dr. Dilek Yeşilbaş, "Majör Depresyon Tanısı Konulan Kişilerin Depresyonlarını İfade Biçimleri" T.C. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, 2008, s.6

Tamamıyla duygudurum bozukluklarına ayrılmış ilk İngilizce metin, R. Burton'un 1621'de yayınlanan "Melankolinin Anatomisi" adlı eseridir. 'Nedensiz' melankolilerin yanı sıra, hipokondriyazis, yas ve aşk melankolileri gibi çok çeşitli nedensel kategoriler de sınıflamış ve hemen bütün öncülleri gibi Burton da erkeklerde daha sık görüldüğünü bildirmiştir. Aşağıda depresyon ile ilgili yapılmış çalışmalar yer almaktadır.

Bu araştırma, genel hayat tatmin seviyesi ile yaş almış bireylerde depresyon tanısının olma ihtimali ve alakalı etmenler incelenmesi ve analiz edilme amacıyla gerçekleştirilmektedir.

Yöntem: Araştırma, bir aylık bir süreçte İstanbul şehrinde gerçekleştirilmiş olup, araştırmaya dahil olan bireylere 25 adet sorunun bulunduğu sosyo – demografik bir anket, Yaşam Doyumu Ölçeği ve Geriatrik Depresyon Ölçeği gerçekleştirilmiştir. Uygulama yüz yüze olarak uygulanmıştır. Analizinde Statistical Program for Social Sciences ve standart sapma, rakam, oran, ortalamadan yararlanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada yer alan kadınların yüzdelik olarak çoğunun yaşları 60 ila 72 arasında olup, araştırmaya katılan bireylerde depresyon ortalaması 12.08 ± 8.49 sonucuna ulaşılmıştır.

Süregelen hastalık, kadın/erkek olma ve medeni durum, sahip olunan çocuk adedi, eğitim düzeyi, sorunlarla mücadele etme ile depresyon puan ortalaması aralarında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.⁸⁵

Çalışmada yer alan yaşlı bireylerin hayatlarından aldıkları haz az olduğu belirlenmiştir. Süregelen hastalık, kadın/erkek olma ve medeni durum, sahip olunan çocuk adedi, eğitim düzeyi, sorunlarla mücadele etme ile Süregelen hastalık, kadın/erkek olma ve medeni durum, sahip olunan çocuk adedi, eğitim düzeyi, sorunlarla mücadele etme ile yaşam doyum puan ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu gözlemlenmiştir.

Sonuç: Çalışmada yer alan yaşlı bireylerde sonuç olarak depresyon ihtimali ve yaşam doyumunu düzeylerinde düşüklük belirlenmiştir. Gerekli çalışmalar ve yardımlar

⁸⁵ Nurten Elkin, "Bir aile sağlığı merkezine başvuran yaşlı bireylerde depresyon sıklığı ve yaşam doyumunun değerlendirilmesi", Yaşlılarda depresyon ve yaşam doyumunu, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Gelişim Üniversitesi, 2006, s. 9

yapılarak yaşı bireylerin depresyona girme oranları ve yaşam doyumlarında düzelme sağlanabilecektir.⁸⁶

Araştırmanın sebebi; Hamilelik sürecinde bulunan ve hamilelik sürecinde bulunmayan kadınların depresyon ve kaygı seviyelerini kıyaslamak ve sosyo – demografik niteliklerindeki bağlaşımlarını araştırmaktır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 50 hamile ve 50 hamile olmayan kadınlarla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada Beck Kaygı Envanteri, Beck Depresyon Ölçeği ve araştırma yapan kişi tarafından üretilen anket kullanılmıştır. Çıkan sonuçlar istatistiksel şekilde incelenmiştir.

Bulgular: Hamile kadın grubu kaygı ve depresyon puanları kontrol grubundan belirgin ve anlamlı bir şekilde fazla çıkmıştır.

Sonuç: Hamileliğin tamamında çoğunlukla son üç ayda kaygı ve depresyon düzeyi artmakta olup, hayatın niteliği düşüyor olmaktadır. Hamilelik süresince gözlemlenen kaygı ve depresyon durumları normal olarak karşılanıp ciddiye almama durumu yapılmamalıdır.⁸⁷

Tüm dünyada ve ülkemizde kaygı ve stres üzerine araştırmalar yapılmaktadır. Konuyla ilgili çok fazla araştırma yapılmayan Amasya şehrinde 334 adet değişik sınıflardan olan lisans öğrencisine stres, kaygı ve depresyon seviyeleri ile değişkenler araştırılmıştır.

Bu çalışmada bireysel bilgi formu, Kaygı, Stres, ve Depresyon ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen bilgiler korelasyon analizi ve t-testinden bilgilerin alınmasında faydalanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda stres, kaygı ve depresyon ile anne baba davranışları, özgüven arasında ilgi anlamlı olmaktadır. Ayrıca cinsel kimlik ile depresyon arasında, kaygı ve stres seviyeleri ile ilişki görülmemiştir sonucuna varılmıştır.⁸⁸

⁸⁶ Elkin, a.g.e. s. 9

⁸⁷ Ferda Kaya Zaman vd. , “Gebelikte Depresyon ve Anksiyete”, **Konuralp Tıp Dergisi**, Trakya Aile Hekimliği Kongresi, 2018, s. 20

⁸⁸ Ahmet Üstün Ve Adem Bayar, “Üniversite Öğrencilerinin Depresyon, Anksiyete Ve Stres Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2015, cilt 4 s.385

Araştırmanın hedefi, bütün dünya çapında görülen ve kendi hayatına son verme sonucuna neden olabilen bir psikolojik tanı Klinik depresyondur. Bir çok ülkede medeniyet ve değere sahip kültürlerde somatik belirtiler izlenebilmektedir. Araştırmada, klinik depresyona sahip olan bireylerin göstermekte olduklarını dile getirdikleri somatik belirtilerin yoğun olma durumları ve kendi canlarına kıyma ihtimali üzerindeki etki incelenmiştir.

Yöntem: Araştırma 30 Klinik depresyon tanısı olan hasta ile gerçekleştirilmiştir. Majör depresif bozukluk tanısına sahip olan bireylerin ortak özelliği geçmişe dönük bir ay boyunca psikotrop ilaç almamış olmalarıdır.

Hastalar İntihar düşüncesi, Hamilton Depresyon, İntihar Davranışı ve İntihar Niyeti ölçeği kendi rızaları ile yapılmıştır.

Bulgular: Değerler Hamilton Depresyon Ölçeği'nin somatik semptomlarını gösteren soruya yansıtılan yanıtı göre 2 grup oluşturulmuştur. Tüm gruplar, hareket ve düşüncelere göre kıyaslanmıştır. İntihar davranışı ile somatik semptomların hissedilmesi gözlemlenmesi arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. İntihar düşüncesi olarak tüm gruplarda herhangi bir ayrımlılık görülmemiştir. Kendi canına kıyma davranışına sahip bireylere intihar niyeti ölçeğinde uygulanarak sonuçlandırılmıştır.

Sonuç: Bu araştırmada elde edilen veriler şu şekilde olmuştur: Somatik semptomların hastalarda yer alması ile intihar hareketi arasında kuvvetli bir bağ bulunmakta olduğuna inanılmaktadır. Elde edilen bu veri, klinik depresyon tanısı olan bireylerde intihar riskinin özellikle incelenmesi gerekmektedir.⁸⁹

⁸⁹ Ozan Pazvantoğlu vd., "Major Depresyon Tanısı Alan Hastalarda Somatik Belirtilerin Yoğunluğunun İntihar Düşüncesi, Davranışı ve Niyetine Etkisi", Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi 2. Psikiyatri Kliniği, 2004, s.154

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama aracı, modeli, anketin geçerliliği ve güvenilirliği verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel dizgisel yol yer almaktadır.

Bu araştırma anket sorularının da yer aldığı Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Anket yönteminin, ilk kaynaktan data sağlamanın diğer bir dizgisel yolu olan gözlem yöntemine göre üstün bir özelliği bulunmaktadır. En yaygın ve sık kullanımı olması, bilinen üstün bir özelliğidir. Bu özelliği ortaya çıkartan önemli konu, gözlem yönteminde soru sorulmamasına rağmen, anket yönteminde sorular sorulmaktadır.⁹⁰

Anket formundaki sorular, sözlü (telefonla anket, görüşme) ve yazılı (mektupla anket) şeklinde sorulabilmektedir. Bir diğeri ise esneklik ve çeşitliliğidir. Anket yöntemi çok sayıda ve türde bilgi elde etmek mümkün olmaktadır. Cevaplayıcıların tutum ve hareketlerinden tutun da demografik özelliklerine kadar pek çok çeşitte bilgi elde edilebilmektedir. Anket dizgisel yolunun bir diğeri ise elde edilen bilgilerin maliyetlerinin az olmasıdır. Bilgi toplanacak konuların ve kişilerin geniş bir kitleye ulaşabilmesi ve iletişim imkanlarının sunduğu hız ve düşük ücret avantajı anket yönteminin bir diğeri önemli özelliğini göstermektedir.⁹¹

Bu çalışmada kullanılan 'Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, şiddete maruz kalan kadınların öz bildirim türü kullanılarak kendilerini depresyon düzeylerinin değerlendirilmelerini sağlamaktadır.

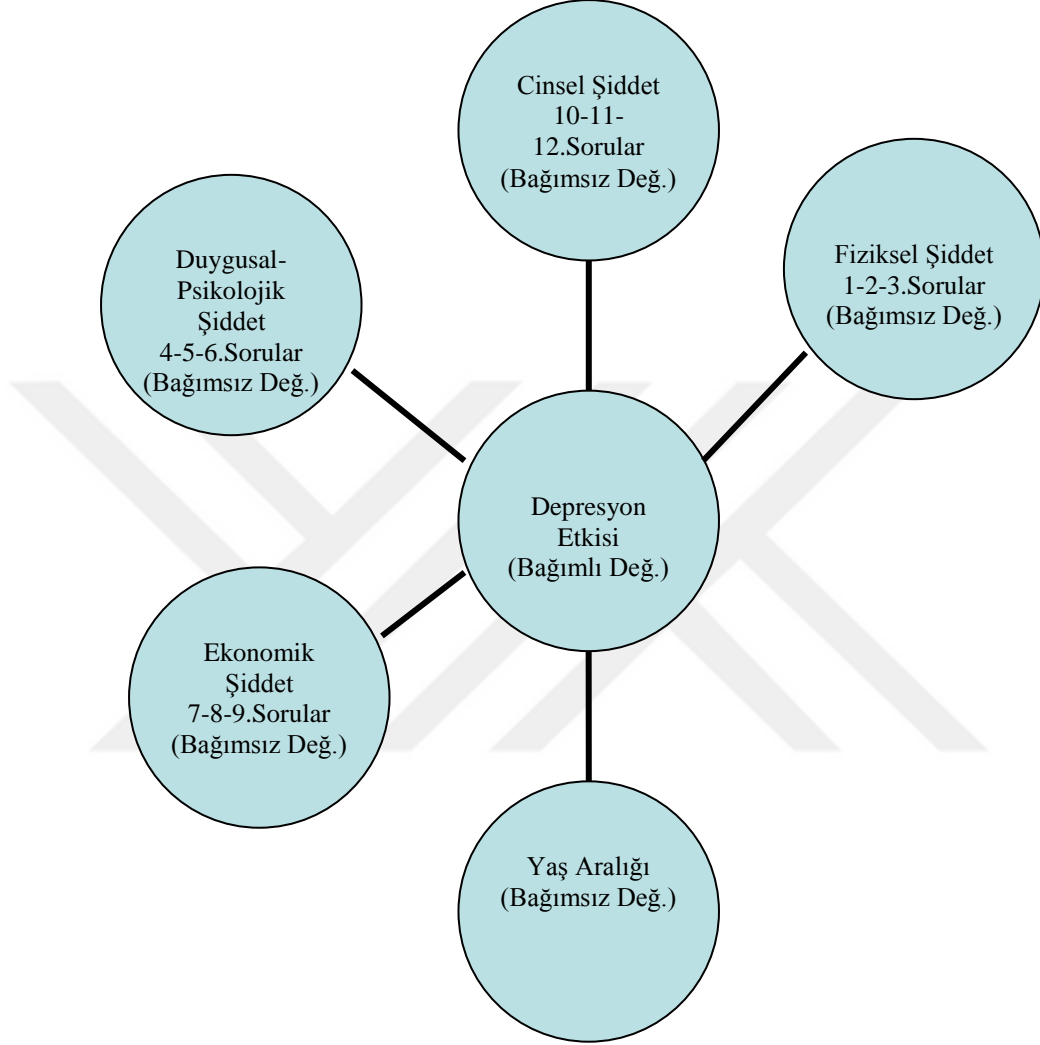
3.1. ÇALIŞMANIN MODELİ

Bu çalışmada anket yönteminin seçilmesinin sebebi, var olan durumun olduğu gibi betimlemek istenmesidir. Araştırmada, şiddete maruz kalan kadınların maruz kaldıkları şiddet türlerinin depresyon üzerinde etkisinin olup olmadığı ilişkisel olarak incelenmiştir. Dolayısıyla buradaki tez çalışmasında ilişkisel araştırma modeli kullanılmıştır.

⁹⁰ Yavuz Odabaşı vd., "Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri", Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1999, s.82

⁹¹ Odabaşı vd. a.g.e. s. 82

Hazırlanan tezde, aşağıda yer alan grafikte de belirtildiği gibi; duygusal - psikolojik şiddet, cinsel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet soruları yer almaktadır. Bu sorular ışığında şiddet türlerinin depresyona etkisi araştırılmış olup, araştırmada yaş aralığı bağımsız değişken olarak kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMA AMACI

Araştırmada şiddete maruz kalan kadınların maruz kaldıkları şiddet türü ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.3. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 2017-2018 yılında İstanbul ili Bahçeşehir semtinde bulunan özel eğitim kurumunda görev yapmakta olan kadın personel

oluşturmaktadır. Evrendeki kadınların tamamına ulaşılmaya çalışıldığından evrenden örneklem seçim yöntemi uygulanmamıştır.

Araştırmanın veri toplama aşaması için amaç doğrultusunda 150 örneklem hedef alınmıştır. Araştırmanın örneklemini 20-55 yaş arası 150 şiddete maruz kalan kadın oluşturmakta olup, toplam uygulanan kadın sayısı 497 olmaktadır. Şiddete maruz kalmayan 347 kadın örneklem dışında tutulmuştur. Araştırmadaki ölçek uygulaması kadınlar tarafından gönüllü olarak uygulanmıştır.

3.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Bu araştırma çalışmaya özel olarak hazırlanmış anket formu ve beck depresyon ölçeğine verilen yanıtlar ve 2017-2018 yılında İstanbul ili Bahçeşehir semtinde bulunan özel eğitim kurumunda görev yapan kadınlarla sınırlıdır.

Araştırma, kadınlara uygulanan şiddet ve depresyon etkisini kapsamaktadır.

3.5. VARSAYIMLAR

Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır. Araştırmada kullanılan anket ve Beck Depresyon Ölçeği' ni cevaplama çalışanların samimi ve tarafsız olacakları varsayılmıştır.

3.6. HİPOTEZLER

Araştırmada aşağıda yer alan hipotezler kullanılmıştır.

H0: Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişkisi yoktur.

H1: Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır.

H0: Duygusal-Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur.

H2: Duygusal-Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır.

H0: Ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur.

H3: Ekonomik şiddete maruz kalanlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır.

H0: Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur.

H4: Cinsel şiddete maruz kalanlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır olarak sonuçlanmıştır.

3.7. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmada, şiddet gören kadınlar ile ilgili verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından hazırlanan yaş sorusu yanında 12 soruluk yaşadıkları şiddet ile ilgili oluşturulan anket formu (EK A) ve 21 soruluk Beck Depresyon Ölçeğinden (EK B) yararlanıldı.

3.7.1. Anket Formu (Ek-A)

Şiddet gören bireyin kişisel bilgisi olarak yaş sorusu sorulmuştur. Bunun yanında yaşadıkları şiddeti içerebilecek 12 soru sorulmuştur. Yaşanılan şiddet ile ilgili sorular bölümünde sorulan 12 soru şiddet türlerine göre sınıflandırılmıştır. Buna göre;

- 1.,2. ve 3. sorular fiziksel şiddet ile ilgili,
- 4., 5. ve 6. sorular duygusal şiddet ile ilgili,
- 7., 8. ve 9. sorular ekonomik şiddet ile ilgili,
- 10., 11. ve 12. sorular cinsel şiddet ile ilgili

Sorulardan oluşmaktadır.

Şiddet ile ilgili sorulara verilen cevaplar “Evet”, “Bazen” ve “Hayır” şeklinde düzenlenmiştir. Puanlama yapabilmek için 1-6 ve 12. Soruları için “Evet” cevabına, 3; “Bazen” cevabına, 2; “Hayır” cevabına ise 1 puanı verilerek şiddet seviyesi ölçülmeye çalışılmıştır. 7-11 sorularında ise “Evet” cevabına, 1; “Bazen” cevabına, 2; “Hayır” cevabına ise 3 puanı verilerek şiddet seviyesi ölçülmüştür. Puanların düşmesi yaşanılan şiddet seviyesinin düştüğünü, puanların yükselmesi de yaşanılan şiddet seviyesinin yükseldiğini göstermektedir.

3.7.2. Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeği (BDO) duygusal, bilişsel, somatik ve motivasyonel bileşenlerden oluşan, depresif belirtilerin düzey ve şiddet değişimini ölçmek, depresyon yönünden riski belirlemek amacıyla Aaron T. Beck ve arkadaşları tarafından orijinali 1961'de, ikincisi 1978'de geliştirilen 21 maddelik bir öz bildirim ölçeğidir.

BDÖ, araştırmalarda ve kliniklerde en sık kullanılan, kendi hakkında bilgi verme araçlarından biridir. Temel amacı depresyon tanısı koymak depresyon belirtilerinin derecesini kapsamlı bir biçimde değerlendirmektir. Sağlıklı ve psikiyatrik hasta gruplarında kullanılabilir. Ölçeğin kullanımı için özel eğitim gerekmez. Ölçek uygulanan kişiden uygulama günü de dahil olmak üzere, geçirilen son bir hafta içinde, kendini nasıl hissettiğini en iyi ifade eden cümleyi seçmesi istenir. Ölçek 0, 1, 2, 3 şeklinde numaralanarak dörtlü likert tipi ölçüm sağlayan toplam 21 adet kendini değerlendirme cümlesi içermektedir. "0" numaralı cümle, o maddede belirtilen depresif belirtilerin olmadığını gösterecek şekilde, diğer numaralarla başlayan cümleler ise o belirtinin gittikçe daha yoğun yaşandığını gösterecek şekilde yazılmıştır. Her madde 0-3 arasında puan alır ve toplam puan bunların toplanması ile elde edilir ve 0-63 arasında değişir. Ölçekten alınan toplam puan arttıkça kişinin depresyon duygularını yaşama düzeyinin de doğru orantılı olarak yükseldiği belirlenmiştir. Zaman sınırlaması yoktur. Yaklaşık 5-10 dakikada yanıtlanabilir.

Ölçek 21 belirti kategorisini içerir. Bunlar; duygudurum, kötümserlik, başarısızlık duygusu, duyumsuzluk, suçluluk duygusu, cezalandırılma duygusu, kendinden nefret etme, kendini suçlama, kendini cezalandırma arzusu, ağlama nöbetleri, sinirlilik, sosyal içedönüklük, kararsızlık, bedensel imge, çalışabilirliğin ketlenmesi, uyku bozuklukları, yorgunluk ve bitkinlik, iştahın azalması, kilo kaybı, somatik yakınmalar ve cinsel dürtü kaybıdır.⁹²

3.7.3. Ölçeği Çeviren(ler)

Beck depresyon ölçeği, Dr. Aaron T. Beck tarafından yaratılmış, çoktan seçmeli 21 soruluk, depresyonun şiddetini ölçmekte kullanılan bir araçtır. Türkiye'de birbirinden bağımsız iki uyarılma çalışması yapılmıştır. Bunlardan biri Buket Tegin

⁹² Aaron Temkin Beck, Christopher Ward, Micheal Mendelson, **An Inventory For Measuring Depression**, Arch Gen Psychiatry, 1961 ; 4: 561-571.

(Erkal) tarafından "Beck Depresyon Ölçeği" adı ile yapılan uyarlama çalışmasıdır (Tegin, 1980). Diğer Nesrin Hisli Şahin'in çalışmasıdır. Bu çalışmada Hisli tarafından BDÖ'nün uyarlanan 1978 versiyonu kullanılmıştır.⁹³

3.7.4. Ölçeğin Geçerlik ve Güvenirliği

Depresyon ölçeğinin Türkçe formunun Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Tegin (1980) ve Hisli (1988) tarafından yapılmıştır.

Tegin (1980) 40 üniversite öğrencisi ve 30 depresif hasta üzerinde yapmış olduğu çalışmada BDÖ'nün Türk diline uyarlamasını yapmış ve her iki grup için ölçeğin güvenilirliğini belirlemiştir. Güvenirlik katsayısı test tekrar test yöntemiyle öğrenciler için $a = 0.65$ bulunmuştur. İki-yarım test yöntemiyle güvenilirlik katsayısı, öğrenciler için $a = 0.78$, depresif hastalar için ise $a = 0.61$ olduğunu saptamıştır (Tegin, 1980): Hisli, ölçeğin 259 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında güvenilirlik katsayılarını madde analizi yöntemi ile $a = 0.80$, yarıya bölme yöntemi ile de $a = 0.74$ olarak bulmuştur. Test-tekrar test güvenirligi: Miller ve Seligman üç aylık ara ile güvenilirlik katsayısını 0.74 olarak bulmuştur. İki yarım test güvenirligi: Beck'in çalışmasında güvenilirlik katsayısı 0.86'dır.

Hisli (1988), Beck Depresyon Ölçeğinin Türk poliklinik hastaları üzerinde geçerlik çalışmasını yapmıştır. % 14'ü nevroz, % 37'si depresyon, % 17'si psikoz ve %5'i de uyum bozukluğu tanısı almış 63 psikiyatri poliklinik hastasına Beck Depresyon Ölçeği ile daha önce Savaşır tarafından Türkiye için standardizasyon çalışması yapılmış olan Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri Depresyon Alt Testi (MMPI-D) kişilik envanterinin Depresyon alt ölçeğini birlikte uygulamıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda Beck Depresyon Ölçeği ve MMPI-D alt ölçeği arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.63$ olarak bulunmuştur. Ölçüt bağıntılı geçerlikte "Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçeği" kriter olarak kullanıldığında, korelasyon katsayısı $r = 0.75$ olarak bulunmuştur.⁹⁴

Hisli'nin (1988) poliklinik hastalarıyla yaptığı geçerlik güvenilirlik çalışmasında BDO kesme noktasının 17 olduğu, 17 ve üstünde alınan puanların tedavi

⁹³ Nesrin Hisli, **Beck Depresyon Envanter'in Geçerliği Üzerine Bir Çalışma**, Türk Psikoloji Dergisi, 1988, 6:118-126.

⁹⁴ Hisli, a.g.e, s.3-13.

gerektirebilecek düzeydeki depresyonu %90 üzerinde bir doğrulukla ayırt edebildiği görülmüştür.⁹⁵

Bu çalışmada örnekleme giren kişilere ölçek uygulanarak, bu çalışma için Beck Depresyon Ölçeğinin ileri derece geçerlilik güvenirlik analizi yapılmış, çalışmada yer alan tüm kadınların Cronbach alfa değerine bakılarak ($\alpha=0,80$) olarak bulunmuş ve bu grup için güvenilir olduğu belirlenmiştir.

3.7.5. Ölçeğin Değerlendirilmesi

Hisli'nin (1988) poliklinik hastalarıyla yaptığı geçerlik güvenirlik çalışmasına dayanılarak; kişideki depresyon durumu için 17 puan kesme noktası olarak belirlenmiş,

- BDÖ < 17 puan: Depresyon yok
- BDÖ > 17 puan: Depresyon var olarak değerlendirilmiştir.

3.8. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanması işlemi, araştırmacının bizzat kendisi tarafından yapılmış olup, bu işlemler 2018 yılının Mart - Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar esnasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.9. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmanın verileri SPSS 22 programı kullanılarak değerlendirildi. Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analizinde tanımlayıcı özellikleri için sayı, yüzdelik ve ortalama, standart sapma ve median kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogrov Smirnov testi ile incelendi. Normal dağılıma uymayan verilerin analizinde ikili grupların karşılaştırılmasında Mann Whitney-U Testi, üç ve daha fazla sayıdaki grubun karşılaştırılmasında Kruskal Walls-H Testi analizinden yararlanıldı. Kruskal Walls-H Testi sonucu anlamlı fark çıkan gruplarda farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için ileri analiz yöntemi olarak Mann Whitney-U Testi ile ikili gruplar halinde karşılaştırıldı. Çıkan sonuçlar için Bonferroni düzetmesi ile anlamlılığı tespit edildi. İkili gruplar arasındaki ilişki sperman korelasyon analizi ile

⁹⁵ Hisli, a.g.e, s.3-13.

incelendi. Fark ve ilişkilerdeki anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi. Şiddet türlerinin değerlendirildiği sorular, analiz sırasında verilerin ters çevirme işlemine tabi tutulmasıyla en yüksek sayı değeri en fazla şiddet ifade edecek şekilde düzenlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:
BULGULAR ve YORUM

4.1. SAHA UYGULAMA SONUÇLARI ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. Bulgular bu bölümde önce örneklem grubunun genel yapısını tanıtıcı demografik bilgiler, uğradıkları şiddet türleri ve depresyon ile ilişkisinin bulunduğu analizlere yer verilmiştir. Araştırmaya katılan kadın katılımcıların eğitim düzeyleri ilk ve ortaöğretim olmakta ve gelir düzeyleri düşük gelir olarak nitelendirilebilmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Yaş Durumu Dağılımları (N=150)

Yaş Aralıkları	n	%
18-30	38	25,4
31-40	62	41,3
41+	50	33,3
Toplam	150	100

Araştırmamıza 150 çalışan kadın katılmıştır. Katılımcıların %25,4'ü 18-30 yaş aralığında, %41,3'ü yaş aralığında ve %33,3'ü de 41 yaş ve üzeri yaşlarda oldukları saptandı.

Tablo 3: Fiziksel Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları (N=150)

Sorular	Evet		Bazen		Hayır	
	n	%	n	%	n	%
Eşiniz size karşı itme davranışında bulunur mu?	32	21,3	10	6,7	108	72
Eşiniz size eşya fırlatma davranışında bulunur mu?	46	30,7	25	16,7	79	52,6
Eşiniz size tokat atma davranışında bulunur mu?	34	22,7	31	20,7	85	56,6

Fiziksel şiddete maruz kalan katılımcılardan “Eşiniz size karşı itme davranışında bulundu mu?” sorusuna %21,3 oranında evet, %6,7 oranında bazen, %72 oranında hayır cevabını vermişlerdir. “Eşiniz size eşya fırlatma davranışında bulundu mu?” sorusuna da %30,7 oranında evet, %16,7 oranında bazen, %52,6

oranında da hayır yanıtını vermişlerdir. “Eşiniz size tokat atma davranışında bulundu mu?” sorusuna ise, %22,7 oranında evet, %20,7 oranında bazen, %56,6 oranında da hayır şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 4: Duygusal Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları (N=150)

Sorular	Evet		Bazen		Hayır	
	n	%	n	%	n	%
Size başkalarının yanında küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunur mu?	38	25,3	31	20,7	81	54
Eşiniz size hiç hakarete bulunur mu?	36	24	27	18	87	58
Eşiniz size karşı alaycı davranışlarda bulunur mu?	30	20	31	20,7	89	59,3

Duygusal şiddete maruz kalan katılımcılardan “Size başkalarının yanında küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulundu mu?” sorusuna %25’3 oranında evet, %20,7 oranında bazen, %54 oranında hayır cevabını vermişlerdir. “Eşiniz size hiç hakarete bulundu mu?” sorusuna da %24 oranında evet, %18 oranında bazen, %58 oranında da hayır yanıtını vermişlerdir. “Eşiniz size karşı alaycı davranışlarda bulundu mu?” sorusuna ise, %20 oranında evet, %20,7 oranında bazen, %59,3 oranında da hayır şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 5: Ekonomik Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları (N=150)

Sorular	Evet		Bazen		Hayır	
	n	%	n	%	n	%
Size ihtiyacınız kadar para verir mi?	27	18,0	29	19,3	94	62,7
Siz eşinizden para istemeden eşiniz size para verir mi?	37	24,7	25	16,7	88	58,6
Eşiniz sizin çalışmanıza izin veriyor mu?	23	15,3	33	22,0	94	62,7

Ekonomik şiddete maruz kalan katılımcılardan “Size ihtiyacını kadar para verir mi?” sorusuna %18 oranında evet, %19,3 oranında bazen, %62,7 oranında hayır cevabını vermişlerdir. “Siz eşinizden para istemeden eşiniz size para verir mi?” sorusuna da %24,7 oranında evet, %25 oranında bazen, %58,6 oranında da hayır yanıtını vermişlerdir. “Eşiniz sizin çalışmanıza izin veriyor mu?” sorusuna ise, %15,3 oranında evet, %22 oranında bazen, %62,7 oranında da hayır şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 6: Cinsel Şiddet Sorularına Verilen Cevap Frekansları (N=150)

Sorular	Evet		Bazen		Hayır	
	n	%	n	%	n	%
Eşiniz siz istemediğiniz zaman cinsel ilişkiden vazgeçer mi?	46	30,7	25	16,7	79	52,6
Eşiniz siz istediğinizde cinsel ilişkide bulunur mu?	27	18,0	25	16,7	98	65,3
Eşiniz sizi istemediğiniz ilişkilere zorlar mı?	41	27,3	46	30,7	63	42

Cinsel şiddete maruz kalan katılımcılardan “Eşiniz siz istemediğiniz zaman cinsel ilişkiden vazgeçer mi?” sorusuna %30,7 oranında evet, %16,7 oranında bazen, %52,6 oranında hayır cevabını vermişlerdir. “Eşiniz siz istemeden cinsel ilişkide bulunur mu?” sorusuna da %18 oranında evet, %16,7 oranında bazen, %65,3 oranında da hayır yanıtını vermişlerdir. “Eşiniz sizi istemediğiniz ilişkilere zorlar mı?” sorusuna ise, %29,3 oranında evet, %31,3 oranında bazen, %39,4 oranında da hayır şeklinde cevaplamışlardır.

Tablo 7: Şiddet Türleri Ortalamaları (N=150)

	$\bar{X} \pm SS$
Fiziksel şiddet	1,64 ±0,516
Duygusal Şiddet	1,66 ±0,441
Ekonomik Şiddet	2,42 ±0,472
Cinsel Şiddet	2,18 ±0,461
Genel Şiddet	1,97 ±0,224

Ankete katılan 150 kadının şiddet türleri sorularındaki 3'lü likert tipi ölçeklere verdiği cevapların ortalamaları ve standart sapmaları tabloda belirtilmiştir. Buna göre fiziksel şiddet türü ortalaması 1,64 ±0,516, duygusal şiddet ortalaması 1,66 ±0,441, ekonomik şiddet ortalaması 2,42 ±0,472, cinsel şiddet ortalaması 2,18 ±0,461 ve son olarak şiddet türleri genel ortalaması ise 1,97 ±0,224 şeklinde olduğu görülmüştür.

Tablo 8: Yaş ile Şiddet Türleri Arasındaki İlişki (N=150)

Kadına yönelik şiddete yönelik yapılan ankete verilen yanıtlara göre oluşan yaşlara göre (18-30, 31-40, 41+) uğranılan şiddet türüyle olan ilişkisi (duygusal - psikolojik şiddet, cinsel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet) aşağıda yer almaktadır.

Katılımcının Tanıtıcı Özellikleri	n	%	Fiziksel Şiddet	Duygusal Şiddet	Ekonomik Şiddet	Cinsel Şiddet	Şiddet Genel
			$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm S$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Yaş							
18-30	38	25,3	1,74±0,91	1,59±0,06	2,55±0,05	2,22±0,06	2,03±0,03
31-40	62	41,3	1,54±0,05	1,63±0,05	2,36±0,05	2,20±0,06	1,93±0,03
41+	50	33,4	1,69±0,75	1,74±0,06	2,38±0,07	2,11±0,05	1,98±0,03
KW*			3,400	2,256	3,416	2,046	3,719
P			0,183	0,324	0,181	0,360	0,156

*Kruskal Wallis Test

Araştırmamıza katılan bireylerin yaş durumuna göre fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel ve genel şiddet puanlarının farklılık gösterme durumları incelendiğinde; puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmediği tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 9: Katılımcıların Beck Depresyon Ölçeğine Göre Aldıkları Puan Değerlendirmesi Bilgilerinin Dağılımı (N=150)

		Min-max	$\bar{X} \pm SS$	
Beck Depresyon Ölçeği		20-50	36,68±5,60	
			n	%
Beck Depresyon Ölçeği		<17	0	0
		≥17	150	100
Beck Depresyon Ölçeği Puanlarının Sınıflandırılması	0 – 9 puan	Minimal Depresif Belirtiler	0	0
	10 -16 puan	Hafif Düzeyde Depresif Belirti	0	0
	17 – 29 puan	Orta Düzeyde Depresif Belirti	18	12,00
	30 – 63 puan	Şiddetli Düzeyde Depresif Belirti	132	88,00

Beck depresyon ölçeği puanları 20 ile 50 puan arasında değişmekte olup, ortanca puanı 37 ve ortalama puanı 36,68±5,60'dır. Beck depresyon ölçeği puanlarını 17 cut off (Ayırıcı puan) noktasına göre değerlendirdiğimizde katılımcıların tamamı 17 puan üzerinde olduğu görülmektedir. Daha detaylı bir sınıflandırma yaparsak; 0-9 puan alan % 0 minimal düzeyde depresif belirtileri olan; 10-16 puan arasında alan % 0 hafif düzeyde depresif belirtileri olan; 17-29 puan arasında alan % 12 olgu orta düzeyde depresif belirtileri olan ve 30 ve üzerinde puan alan % 88 katılımcı ise şiddetli depresif belirtileri olanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların Beck depresyon ölçeğine göre aldıkları puan değerlendirilmesi bilgilerinin dağılımı Tablo 26'de sunulmuştur.

Tablo 10: Katılımcıların Yaşı ile Beck Depresyon Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması (N=150)

Katılımcının Özellikleri	Tanıtıcı	n	%	Beck Depresyon Ölçeği	
				$\bar{X} \pm SS$	
Yaş					
18-30		38	25,3	35,11±5,779	
31-40		62	41,3	37,60±4,931	
41+		50	33,4	36,74±5,091	
<i>KW</i>				4,226	
<i>P</i>				0,121	

Araştırmamıza katılan bireylerin yaş durumuna göre beck depresyon ölçeğinden aldıkları puanların farklılık gösterme durumları incelendiğinde; puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmediği tespit edilmiştir ($p>0,05$). Araştırmada yaş aralığı bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Katılımcıların yaş özelliklerine verdikleri yanıtlar ile Beck Depresyon ölçek sonuçlarının değerlendirilmesiyle yukarıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 11: Şiddet Türleri ile Beck Depresyon Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Fiziksel Şiddet	Duygusal Şiddet	Ekonomik Şiddet	Cinsel Şiddet	Şiddet Genel
Duygusal Şiddet	r	0,015				
	p	0,857				
Ekonomik Şiddet	r	-0,074	-0,119			
	p	0,369	0,149			
Cinsel Şiddet	r	-0,010	-0,031	0,80		
	p	0,902	0,706	0,329		
Şiddet Genel	r	0,555	0,384	0,420	0,485	
	p	0,000	0,000	0,000	0,000	
Beck Depresyon Ölçeği	r	-0,035	0,009	-0,030	-0,009	0,007
	p	0,671	0,910	0,716	0,910	0,937

Spearman Korelasyon Analizi

Şiddet türleri puanları ile Beck Depresyon Ölçeği puanları arasındaki korelasyon bulguları Tablo 11’de görülmektedir. Genel şiddet puanı ile duygusal şiddet ($r= 0,384$; $p<0.01$) puanı arasında zayıf düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı. Genel şiddet puanı ile fiziksel şiddet ($r= 0,555$; $p<0.01$), ekonomik şiddet ($r= 0,420$; $p<0.01$) ve cinsel şiddet ($r= 0,485$; $p<0.01$) puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki saptandı. Yani fiziksel duygusal ekonomik ve cinsel şiddet puanları yüksek olan katılımcının genel şiddet puanları da yüksektir. Bu ifadelerin tersi de doğrudur. Burada asıl hipotez kabul (H1) kabul edilememiştir. Ancak başka çalışmalar dikkate alınarak ,şiddetin depresyon üzerinde bilinen etkisi dolayısıyla mücadele edilmesinde yarar vardır. Bu sonuç çalışmadaki örneklem ile ilgili olduğundan başka çalışmalar dikkate alınmalıdır. Çıkan sonuçlar çalışan kadının daha az şiddet derecesiyle karşılaştığı ile ilgilidir. Dolayısıyla yine farklı örneklerle farklı sonuçlar çıkabilecektir.

Hipotezlerimiz:

H0: Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişkisi yoktur (Kabul).

H1: Fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır (Ret).

H0: Duygusal-Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur (Kabul).

H2: Duygusal-Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır (Ret).

H0: Ekonomik şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur (Kabul).

H3: Ekonomik şiddete maruz kalanlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır (Ret).

H0: Cinsel şiddete maruz kalan kadınlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki yoktur (Kabul).

H4: Cinsel şiddete maruz kalanlar ile depresyon düzeyi arasında anlamlı ilişki vardır olarak sonuçlanmıştır. (Ret).

Yapılan tez araştırma bulguları ışığında kadınlara yönelik yapılan şiddet türlerinin, kadınların depresyon düzeylerini etkilemediği görülmüştür. Bu durumda araştırma sonucunda beklenen anlamlı ilişki bulunamamıştır. Burada sonucun böyle çıkmasının sebebi seçilen örnekleme ile ilgili olduğu, çalışanların şiddete maruz kalma durumlarının tüm faktörlerde yüksek boyutta olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

❖ Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda yorum getirilmeye çalışılmıştır. Bulguların verilisinde amaçların sunulduğundaki sıraya uyulmuştur. Araştırma, %25,3' ü 18-30 yaş arasında, %41,3' ü 31-40 yaş aralığında ve %33,3' ü 41+ üstü 150 şiddet gören kadın üzerinden yapılmıştır.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde ikinci olarak “Şiddete maruz kalan kadınların, maruz kaldıkları şiddet türleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki nedir?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu amaç kapsamında, şiddet türleri puanları ile Beck Depresyon Ölçeği puanları arasındaki korelasyon bulgularına göre; Fiziksel şiddet ve depresyon arasında 0.671, ekonomik şiddet ve depresyon arasında -0.716, cinsel şiddet ve depresyon arasında 0.910, duygusal şiddet ve depresyon arasında 0.910, genel şiddet ile depresyon arasında 0.937'lik anlamlılık derecesinde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Şiddete maruz kalan kadınların aritmetik en yüksek görmüş oldukları şiddet türünün ekonomik şiddet olduğu belirlenmiştir. En az uygulanan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu saptanmıştır. Bu durum tezdeki örneklem ile ilgilidir.

Sonuç olarak araştırma analiz değerlendirmelerinde ortalamalara göre şiddete maruz kalan kadınların şiddete yönelik hazırlanan anket ve beck depresyon ölçeğine verdiği yanıtlardan yola çıkılarak; ‘şiddet türleri ile depresyona girme düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür denilebilmektedir.’ H0 hipotezleri kabul edilmiştir. Burada asıl hipotez kabul (H1) edilememiştir. Ancak başka çalışmalar, dikkate alınarak şiddetin depresyon üzerinde bilinen etkisi dolayısıyla mücadele edilmesinde yarar bulunmaktadır.

❖ Öneriler

Bu araştırma, şiddete maruz kalan kadınların, maruz kaldıkları şiddet türlerinin, depresyon düzeyleri üzerinde etkisini ölçmek amacıyla yapılmıştır.

Yapılan araştırma şiddete maruz kalan kadınlar üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmada örneklem gurubu İstanbul ili Bahçeşehir semtinde bulunan özel eğitim

kurumunda görev yapmakta olan personel şiddete maruz kalmış kadınlar olmak üzere 150 kişiden oluşmaktadır. Ölçek daha geniş bir guruba uygulanabilir.

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda, ekonomik şiddete maruz kalma oranı yüksek olup bu yönde kadınların maruz kaldıkları şiddet durumlarında neler yapabilecekleri,nerelere başvurabilecekleri üzerine bilgilendirme yapılmasının gerekmekte olduğu görülmüştür.Bu sonuç,çalışmadaki örnekleme ilgili olduğundan,başka çalışmalar dikkate alınmalıdır.

En az uğranılan şiddet türü fiziksel şiddet olmaktadır. Uygulanan kadınların tamamının çalıştığı bilinmekte olup, çıkan sonuçlar çalışan kadının daha az şiddet derecesiyle karşılaştığı ile ilgilidir.Dolayısıyla yine farklı örneklemler ile farklı sonuçlar çıkabilecektir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ASLAN Sema, **Özgür Değilim**, İstanbul: Amargi Yayınları, 2006.

ATMAN Ümit Cihan, **Kadına Yönelik Şiddet**, Matus Basımevi, Ankara, 2003.

AYSUN Sayın, **Avrupa Birliğinde Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği**, Ayhan Matbaası, İstanbul, 2008.

ERİCH, Fromm, **Yıkıcılığın Kökenleri**, Payel Yayınları, İstanbul, 1995.

GENÇ Yasemin, **Çalışma Hayatında Kadınların Karşılaştığı Sorunlar ve Hukuki Mücadele Yolları**, Amargi Yayınları İstanbul, 2008.

J.L.FREEDMAN and D.O. SEARS, **Sosyal Psikoloji**, İmge Kitapevi Yayınları, Ankara, 2003.

KEKİLLİ Serap ve YILMAZ Hülya, **Aile İçi Şiddet-Ensest**, Düzce Sağlık Yüksek Okulu Doğum ve Kanı Sağlığı Hemşireliği Ders Notu, Düzce, 2001.

Milli Eğitim Bakanlığı, **Model Okul Uygulaması Etki Analizine ve Tavsiyelere Dair İzleme ve Değerlendirme Raporu**, Ankara, 2015.

MOJAB Shahrzadand ABDO Nahla, **Namus Adına Şiddet**, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006.

ÖZTÜRK Emine, **Türkiye’de Aile, Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri**, Birey Yayıncılık, İstanbul, 2014.

PAZVANTOĞLU Ozan vd., **Major Depresyon Tanısı Alan Hastalarda Somatik Belirtilerin Yoğunluğunun İntihar Düşüncesi**, Davranışı ve Niyetine Etkisi, Ankara, 2004.

SAYIN Aysun, **Avrupa Birliğinde Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği: Türkiye**, Açısından Bir İnceleme, Aydın Matbaası, Ankara, 2007.

ZAMAN KAYA Ferda vd., **Konuralp Tıp Dergisi**, Trakya Aile Hekimliği Kongresi, Edirne, 2018.

DERGİLER

BAŞAR Fatma ve DEMİRCİ Nurdan, **Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği**, Kashed, İstanbul, 2015

DİNDAŞ Hamide, **Kadına Yönelik Eş Şiddetinin Sosyo Ekonomik Durum ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi**, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, Ankara, 2009.

DİŞSİZ Melike ve HOTUN Şahin, **Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet**, Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi, İstanbul, 2008.

ERDOĞAN Semra ve AKTAŞ Aylın, **Sığınma Evlerinde Yaşayan Bir Grup Kadının Şiddet Deneyimleri**, Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi, İstanbul, 2009.

ERGİL Doğu, **Şiddetin Kültürel Kökenleri**, Bilim ve Teknik Dergisi, Ankara, 2001.

GÖKKAYA Bilican, **Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri**, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Sivas, 2009.

KARAÇAM Zekiye vd., **Evli Kadınların Aile İçi Şiddet Görmelerini Etkileyen Faktörler ve Kadınların Şiddete İlişkin Bazı Özellikleri**, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, İzmir, 2006.

ÜSTÜN Ahmet ve BAYAR Adem, **Üniversite Öğrencilerinin Depresyon, Anksiyete ve Stres Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi**, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Antalya, 2015.

VAHİP Işıl ve DOĞANAVŞARGİL Özge, **Aile İçi Fiziksel Şiddet ve Kadın Hastalarımız**, Türk Psikiyatri Dergisi, İstanbul, 2006.

YETİM Dilek ve ŞAHİN, Erkan Melih, **Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Dergisi**, Edirne, 2008.

BECK, Aaron Temkin, **An Inventory For Measuring Depression**, Arch Gen Psychiatry, 1961.

HİSLİ, Nesrin, **Beck Depresyon Envanter'in Geçerliği Üzerine Bir Çalışma**, Türk Psikoloji Dergisi, 1988

ÜNİVERSİTE YAYINLARI

AYTAÇ Serpil, , **Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma**, Sosyoloji Konferansları, 2016.

BAÇ Mehmet, **Türkiye'de Fiziksel Şiddet Eğiliminin Sebepleri ve Analizi**, Sabancı Üniversitesi, 2013.

CEYLAN Remziye, **Entegre Eğitime Katılan ve Katılmayan Engelli Çocukların Annelerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi**, Ev Ekonomisi Ana Bilim Dalı, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004.

ELKİN Nurten, **Bir aile sağlığı merkezine başvuran yaşlı bireylerde depresyon sıklığı ve yaşam doyumunun değerlendirilmesi**, Sağlık Bilimleri Yüksek okulu, Gelişim Üniversitesi, İstanbul, 2006.

EMANETOĞLU Hakan, **Şiddet Ögelerinin Algılanmasında ve Öğrenilmesinde, İşitsel ve Görsel Uyaran Olarak Televizyonun Rolü**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anadalı, İstanbul, 2006.

KOCACIK Faruk, **Aile İçi İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet**, Cumhuriyet Üniversitesi Matbaası, Sivas, 2004.

ODABAŞI Yavuz, **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Ankara, 1999.

ANNAGÜR Burçak, **Depresyon Hastalarında Dürtü Kontrol Sıklığı**, Çukurova Üniversitesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Adana, 2008.

ŞAHİNDE Özlem Erden Aki, **Depresyona İlişkin Tutumlar Ve Damgalanmayı Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi**, Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2016.

İnternet Kaynakları

Mor Çatı Vakfı Resmi İnternet Sayfası, **Şiddet Döngüsü**, <https://www.morcati.org.tr/tr/8-mor-cati-kadin-siginagi-vakfi/2-siddet-dongusu>, Erişim Tarihi: 02.05.2018

Psikologofisi, **Depresyon Türleri(Çeşitleri) Nelerdir?**, <https://www.psikologofisi.com/depresyon/turleri-nelerdir>, Erişim Tarihi: 06.07.2018

Ulrike Mast-Kirschning, **Dünyada Kadına Şiddet**, 2004, www.dw.com/tr/dünyada-kadına-şiddet/a-2524133, Erişim Tarihi: 12.07 2018

Lundbeck Hakkında Tarihçe Sayfası, <https://www.lundbeck.com/tr/hak-kimiz-da/lundbeck-hakkında/tarihçe>, Erişim Tarihi: 06.10.2018

TEZLER

AĞRIDAĞ Gülseren, **Kadın ve Şiddet: Kentte Yapılabilecekler**, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı yayımlanmamış Doktora Tezi, Bursa, 2006.

ALTINEL Tülay, **Edirne Şehir Merkezindeki 15-49 Yaş Kadınlarda Ruhsal Durum ve Etkileyen Faktörler**, Trakya Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2008.

CAMUZ Funda, **Hatay-Samandağ İlçesinde Farklı Etnik Gruplarda Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet**, Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2007.

HALICI Coşkun, **Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet:Posta ve Takvim Gazetelerinde Kadına Yönelik Şiddet Haberleri Üzerine Bir Araştırma**, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2007.

İŞİLOĞLU Barış, **Anksiyete ve Depresyon Tanısı ile İzlenen Kadınlarda Aile İçi Şiddetin Sosyo-Demografik Faktörler**, Çift Uyumu ve Hastalıklarla İlişkisi, T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul, 2006.

KARAMAN Yasemin, **Planlı Dönemde Kadın Eğitimi Politikamız**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1996.

OKUTAN Nur, **Van' da Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Doğal Koşullar ve Baş etme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri**, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 2007.

GÜMÜŞ Sevil Yavuz, **Saldırganlık ile Aile İçi Şiddet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011

SEZGİN Handan, **Partneri Tarafından Şiddete Maruz Kalan Kadınların Kullandıkları Baş etme Yöntemleri ile Algıladıkları Sosyal Desteğin Ruhsal Sağlıkları ile İlişkinin İncelenmesi**, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

ANKET FORMU

Gelişim Üniversitesi Psikoloji Bölümünde okumakta olan yüksek lisans öğrencisinin bitirme tezi için hazırlanmıştır. Araştırmada 12 sorunun yer aldığı ilk kısım evet – bazen – hayır gibi likert tipte soruları içermektedir. İkinci kısımda ise, yaşanan durumlar ile ilgili bilgi alabilmek adına 21 adet soru bulunmaktadır. Fikirlerinizin toplu olarak analizleri yapıлып raporlanacağından dolayı kişisel özellikleriniz ve sorulara verdiğiniz yanıtlar hiçbir şekilde açıklanmayacaktır.

Sayın uygulayıcı, sorulara vereceğiniz samimi ve dürüst cevaplar araştırmanın bilimsel niteliği açısından son derece önemlidir. Bilimsel katkı ve yardımlarınız için sonsuz teşekkürler.

Yaşınız:

Fiziksel Şiddet Soruları;

1) Eşiniz size karşı itme davranışında hiç bulundu mu?

() Evet () Bazen () Hayır

2) Eşiniz size eşya fırlatma davranışında bulundu mu ?

() Evet () Bazen () Hayır

3) Eşiniz size tokat atma davranışında hiç bulundu mu ?

() Evet () Bazen () Hayır

Duygusal Şiddet Soruları;

4)Size başkalarının yanında küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunur mu?

() Evet () Bazen () Hayır

5)Eşiniz size hiç hakarete bulundu mu ?

() Evet () Bazen () Hayır

6)Eşiniz size karşı alaycı / aşağılayıcı davranışlarda bulundu mu?

() Evet () Bazen () Hayır

Ekonomik Şiddet Soruları;

7)Size ihtiyacınız kadar para verir mi?

Evet Bazen Hayır

8)Siz eşinizden para istemeden eşiniz size para verir mi ?

Evet Bazen Hayır

9)Eşiniz sizin çalışmanıza izin veriyor muydu ?

Evet Bazen Hayır

Cinsel Şiddet Soruları;

10)Eşiniz siz istemediğiniz zaman cinsel ilişkiden vazgeçer mi?

Evet Bazen Hayır

11)Eşiniz siz istediğinizde cinsel ilişkide bulunur mu?

Evet Bazen Hayır

12)Eşiniz sizi istemediğiniz ilişkilere zorlar mı? (genital, oral, v.s)

Evet Bazen Hayır

BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ

Sayın cevaplayıcı aşağıda gruplar halinde cümleler verilmektedir. Öncelikle her gruptaki cümleleri dikkatle okuyarak, **BUGÜN DAHİL GEÇEN HAFTA** içinde kendinizi nasıl hissettiğini en iyi anlatan cümleyi seçiniz. Eğer bir grupta durumunuzu, duygularınızı tarif eden birden fazla cümle varsa her birini daire içine alarak işaretleyiniz.

A- 0. Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissetmiyorum.

1. Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
2. Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
3. O kadar üzüntülü ve sıkıntılıyım ki artık dayanamıyorum.

B- 0. Gelecek hakkında mutsuz ve karamsar değilim.

1. Gelecek hakkında karamsarım.
2. Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
3. Geleceğim hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.

C- 0. Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum.

1. Çevremdeki birçok kişiden daha çok başarısızlıklarım olmuş gibi hissediyorum.
2. Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
3. Kendimi tümüyle başarısız biri olarak görüyorum.

D- 0. Birçok şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.

1. Eskiden olduğu gibi her şeyden hoşlanmıyorum.
2. Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
3. Her şeyden sıkılıyorum.

E- 0. Kendimi herhangi bir şekilde suçlu hissetmiyorum.

1. Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
2. Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
3. Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

F- 0. Bana cezalandırılmışım gibi geliyor.

1. Cezalandırılabilceğimi hissediyorum.
2. Cezalandırılmayı bekliyorum.
3. Cezalandırıldığımı hissediyorum.

G- 0. Kendimden memnunum.

1. Kendi kendimden pek memnun değilim.
2. Kendime çok kızıyorum.
3. Kendimden nefret ediyorum.

H- 0. Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.

1. zayıf yanların veya hatalarım için kendi kendimi eleştiririm.
2. Hatalarımdan dolayı ve her zaman kendimi kabahatli bulurum.
3. Her aksilik karşısında kendimi hatalı bulurum.

İ- 0. Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.

1. Zaman zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm olur. Fakat yapmıyorum.
2. Kendimi öldürmek isterdim.
3. Fırsatını bulsam kendimi öldürürdüm.

J- 0. Her zamankinden fazla içimden ağlamak gelmiyor.

1. Zaman zaman içinden ağlamak geliyor.
2. Çoğu zaman ağlıyorum.
3. Eskiden ağlayabilirdim şimdi istesem de ağlayamıyorum.

- K- 0. Şimdi her zaman olduğumdan daha sinirli değilim.
1. Eskisine kıyasla daha kolay kızıyor ya da sinirleniyorum.
 2. Şimdi hep sinirliyim.
 3. Bir zamanlar beni sinirlendiren şeyler şimdi hiç sinirlendirmiyor.

- L. 0. Başkaları ile görüşmek, konuşmak isteğimi kaybetmedim.
1. Başkaları ile eskiden daha az konuşmak, görüşmek istiyorum.
 2. Başkaları ile konuşma ve görüşme isteğimi kaybetmedim.
 3. Hiç kimseyle konuşmak görüşmek istemiyorum.

- M. 0. Eskiden olduğu gibi kolay karar verebiliyorum.
1. Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
 2. Karar verirken eskisine kıyasla çok güçlük çekiyorum.
 3. Artık hiç karar veremiyorum.

- N- 0. Aynada kendime baktığımda değişiklik görmüyorum.
1. Daha yaşlanmış ve çirkinleşmişim gibi geliyor.
 2. Görünüşümün çok değiştiğini ve çirkinleştiğimi hissediyorum.
 3. Kendimi çok çirkin buluyorum.

- O- 0. Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
1. Bir şeyler yapabilmek için gayret göstermem gerekiyor.
 2. Herhangi bir şeyi yapabilmek için kendimi çok zorlamam gerekiyor.
 3. Hiçbir şey yapamıyorum.

- P- 0. Her zamanki gibi iyi uyuyabiliyorum.
1. Eskiden olduğu gibi iyi uyuyamıyorum.
 2. Her zamankinden 1-2 saat daha erken uyanıyorum ve tekrar uyuyamıyorum.
 3. Her zamankinden çok daha erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum.

R- 0. Her zamankinden daha çabuk yorulmuyorum.

1. Her zamankinden daha çabuk yoruluyorum.
2. Yaptığım her şey beni yoruyor.
3. Kendimi hemen hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun hissediyorum.

S- 0. İştahım her zamanki gibi.

1. İştahım her zamanki kadar iyi değil.
2. İştahım çok azaldı.
3. Artık hiç iştahım yok.

T- 0. Son zamanlarda kilo vermedim.

1. İki kilodan fazla kilo verdim.
2. Dört kilodan fazla kilo verdim.
3. Altı kilodan fazla kilo vermeye çalışıyorum.

U- 0. Sağlığım beni fazla endişelendirmiyor.

1. Ağrı, sancı, mide bozukluğu veya kabızlık gibi rahatsızlıklar beni endişelendirmiyor.
2. Sağlığım beni endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zorlaşıyor.
3. Sağlığım hakkında o kadar endişeliyim ki başka hiçbir şey düşünemiyorum.

V- 0. Son zamanlarda cinsel konulara olan ilgimde bir değişme fark etmedim.

1. Cinsel konularla eskisinden daha az ilgiliyim.
2. Cinsel konularla şimdi çok daha az ilgiliyim.
3. Cinsel konular olan ilgimi tamamen kaybettim

ÖZGEÇMİŞ

EK-C

Kişisel Bilgiler

Ad Soyad	Adnan ÜNSAL
Doğum Tarihi	27.04.1973
Doğum Yeri	Hafik
Medeni Durumu	Evli
Askerlik Durumu	Yapıldı

İletişim Bilgileri

Adres: Esenkent Mah. Talat Paşa caddesi Yeşil Irmak Sokak No:1
34510 Esenyurt / İstanbul

Telefon 0212 605 06 09

Cep 0530 954 85 15

Eposta adnanunsalokyanuskoleji.k12.tr

Eğitim Bilgileri

1979-1984	Çalıcı Köyü İlkokulu
1984-1987	İnegöl Lisesi Ortaokulu

1987-1990	İnegöl Lisesi
1991-1996	İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
2016- ...	Gelişim Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans

İş Tecrübesi

1993-1998	İstanbul Defterdarlığı Dış Ticaret Vergi Dairesi
1998-1999	Med Dershanesi Rehberlik Birimi
1999-2004	Kültür Dershanesi Rehberlik Birimi
2004-2005	Kültür Dershanesi Bakırköy Şube Müdür Yardımcılığı
2005-2008	Kültür Dershanesi Bakırköy Şube Müdürlüğü
2008-2011	Kültür Dershanesi Sefaköy Şube Müdürlüğü
2011-2012	MEB Başakşehir Ticaret Meslek Lisesi Rehberlik Birimi
2012-....	Okyanus Kolejleri Genel Müdür Yardımcılığı

Yabancı Dil

İngilizce Orta

Yetkinlikler

Bilgisayar Microsoft Office (Word, Excel, Powerpoint)

İlgi Alanları

Sinemaya gitmek, kitap okumak, futbol oynamak.

Ek Bilgiler

Ehliyet B Sınıfı